Ազգ
Azg armenian daily
29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1995, ՈՒՐԲԱԹ # 187 (941)

Ստորագրվեց իսրայելա-պաղեստինյան համաձայնագիրը

Սեպտեմբերի 28-ին Վաշինգտոնում ստորագրվեց Հորդանան գետի արեւմտյան ափում պաղեստինյան ինքնավարության իրավունքների ընդլայնման իսրայելա-պաղեստինյան համաձայնագիրը, որին մասնակցեցին մի շարք պետությունների ղեկավարներ. Հորդանանի թագավոր Հուսեյնը, Եգիպտոսի նախագահ Մուբարաքը, Իսպանիայի վարչապետ Գոնզալեսը, Ռուսաստանի ԱԳ նախարար Կոզիրեւը եւ բարձրաստիճան այլ պաշտոնատար անձինք: Լրագրողների հետ հարցազրույցի ժամանակ ՊԱԿ-ի նախագահ Յասեր Արաֆաթը նշեց, որ պայմանագրի ստորագրումից 10 օր հետո իսրայելական զորքերը դուրս կբերվեն Հորդանան գետի արեւմտյան ափից եւ Գազայի հատվածից: Համաձայնագրի ստորագրումը հնարավորություն կտա կողմերին վերջ դնել կեսդարյա հակամարտությանը եւ հնարավորություն կընձեռի հարցի կարգավորմանը: Համաձայնագրի հանդեպ իրենց բացասական դիրքորոշումն արտահայտեցին ինչպես սիրիական իշխանությունները, այնպես էլ ձախ իսլամական եւ պաղեստինյան կազմակերպությունների ղեկավարությունները: Այդ առիթով Դամասկոսում անցկացվեց բազմահազարանոց հանրահավաք, որտեղ սեպտեմբերի 28-ը հռչակվեց սգո օր: *

ՌԱԿ

Կենտրոնական վարչության պատվիրակությունը Հայաստանում

Սեպտեմբերի 26-ին Երեւան ժամանեց ՌԱԿ 19-րդ ընդհանուր պատգամավորական ժողովում ընտրված ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության պատվիրակությունը, որը բաղկացած է դիվանի անդամներ դոկտ. Գրիգոր Առանալյանից, Մայք Խարապյանից եւ Պարույր Աղբաշյանից: Պատվիրակությանը ընկերակցում է նաեւ ՌԱԿ տնտեսական հանձնախմբի անդամ Լեւոն Բլեքյանը:

Հատուկ առաքելությամբ Երեւան ժամանած ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության լիազոր ներկայացուցիչները ազգային քաղաքական, ինչպես նաեւ հայրենիք-սփյուռք հարաբերություններին առնչվող հարցերի շուրջ կխորհրդակցեն Հայաստանի Հանրապետության պետական բարձրաստիճան ներկայացուցիչների հետ: Պատվիրակությունը կտեսակցի նաեւ Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ի հետ: ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության ներկայացուցիչները կհանդիպեն ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության հետ:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քննարկվեցին սեփականաշնորհման, զորակոչի եւ այլ հարցեր

Սեպտեմբերի 28-ին տեղի ունեցավ ՀՀ կառավարության նիստ, որը վարում էր վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը: Ինչպես հայտնեցին կառավարության մամուլի ծառայությունից, նիստի ընթացքում քննարկվեցին եւ որոշումներ ընդունվեցին ավելի քան երեք տասնյակ պետական ձեռնարկությունների սեփականաշնորհման վերաբերյալ: Ձեռնարկությունների գերակշռող մասը սեփականաշնորհվելու է բաց բաժնետիրական ընկերություն ստեղծելու միջոցով: Վարձակալած գույքը գնելու թույլտվություն է տրվել երեք վարձակալների՝ Արովյանի շինանյութերի եւ շինարարական սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությանը, «Մասիս 7» կոշիկի վարձակալական ֆաբրիկային, «Վան» փակ բաժնետիրական ընկերությանը: Քննարկվեց նաեւ 1995 թ. սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին հանրապետությունում զինված ուժերի պահեստազորի առաջին խմբի սպաների զորակոչ անցկացնելու հարցը: Հավանություն տրվեց հարցի վերաբերյալ ՀՀ նախագահի հրամանագրի նախագծին, որը կներկայացվի ՀՀ նախագահին:

Կառավարության նիստում քննարկվեցին նաեւ այլ հարցեր: Գ. Մ.

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

ԵԱՀԿ-ն պետք է ցուցաբերի առավել իրատեսություն

Թուրք դիվանագետը հաստատեց թուրք վարձկանների առկայությունը Ադրբեջանում

Սեպտեմբերի 27-ի երեկոյան Ստեփանակերտ ժամանեց ԵԱՀԿ պատվիրակությունը ընդլայնված կազմով, Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահներ Հեյկի Տալվիտիեի եւ Վալենտին Լոզինսկու գլխավորությամբ: Պատվիրակության կազմում էին նաեւ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներ Վլադիմիր Կազիմիրովը եւ Ռենե Նիբերգը, ինչպես նաեւ կազմակերպության մի շարք անդամ երկրների, այդ թվում՝ Թուրքիայի ներկայացուցիչները: Սեպտեմբերի 28-ին բարձրաստիճան հյուրերին ընդունեցին ԼՂՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, պաշտպանության նախարար, գեներալ-մայոր Սամվել Բաբայանը, արտգործնախարար Արկադի Ղուկասյանը: Հանդիպմանը մասնակցում էին հանրապետության մի շարք այլ պաշտոնական անձինք:

Ինչպես տեղեկացրին պատվիրակության անդամները, այցելության հիմնական նպատակն էր հանգուցային հարցերում կողմերի դիրքորոշումների հստակեցումը, Ալանդյան կղզիներում շարունակվելիք բանակցությունների նախօրեին, եւ քաղաքական մեծ համաձայնագրի ռազմատեխնիկական ու քաղաքական հավելվածների մի շարք սկզբունքային կետերի քննարկումը:

Չնայած միջազգային միջնորդ կազմակերպությունների վերջին ժամանակներս նկատելի ակտիվությանը, հակամարտող կողմերի դիրքորոշումները ստորագրվելիք համաձայնագրի որոշ կետերում առայժմ մնում են իրարամերժ: Ղարաբաղյան կողմի կարծիքով՝ ցանկացած հրադադար առանց ենթադրում է հետպատերազմյան գոյության ինչ-որ ուրվագծերի ճշտում, սակայն Ադրբեջանի ղեկավարների մոտ բացակայում է տարածաշրջանում ստեղծված իրողությունների հաշվառումը:

Չձգտելով արդեն այսօր որոշել ԼՂՀ վերջնական կարգավիճակը ղարաբաղյան կողմը պնդում է, որ հստակ սահմանվեն այդ կարգավիճակի հիմնատարրերը, որոնք միաժամանակ ԼՂՀ անվտանգության տարրերն են: Դրանցից է մասնավորապես եթե ոչ պետական, ապա ինչ-որ սահմանների ճշտման անհրաժեշտությունը, քանի որ արտգործնախարար Արկադի Ղուկասյանի խոսքերով, եթե կա «ազատվելիք տարածքներ» հասկացությունը, ապա պետք է գոյություն ունենա նաեւ «ոչ ազատվելիք տարածքներ» հասկացությունը: Այդ կերպ ասած, անհասկանալի է, մինչեւ ինչ սահմաններ պետք է ետ քաշվեն ղարաբաղյան զորքերը, քանի որ նախկին Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզը կազմալուծված է Ադրբեջանի կողմից, իսկ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը չճանաչված:

Տես # էջ 2

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հայաստանի կառավարության պատվիրակությունը կմեկնի Վաշինգտոն հոկտեմբերին

Հայաստանի Հանրապետությունում ՀԲ ներկայացուցիչ Վահրամ Ներսիսյանցը հայտնեց, որ հոկտեմբերի երկրորդ շաբաթում կկայանա Համաշխարհային բանկի եւ Միջազգային արժութային հիմնադրամի տարեկան ժողովը: Այդ առիթով նրա հետ միասին Վաշինգտոն կմեկնեն ՀՀ վարչապետ Հ. Բագրատյանը, ֆինանսների նախարար Լ. Բարխուդարյանը, էկոնոմիկայի նախարար Ա. Անդրեասյանը, կենտրոնական բանկի նախագահ Բ. Ասատրյանը, խորհրդականներ եւ պաշտոնական այլ անձինք: Կքննվեն Հայաստանի ներկայացրած ծրագրերը:

«Դրոյի» դատավարությունը կրկին չկայացավ, այս անգամ հիվանդ էր փաստաբանը

ՀՀ Գերագույն դատարանում ընթացող «Դրո» գործի դատավարությունը սեպտեմբերի 27-ին կրկին չկայացավ, այս անգամ փաստաբան Ռուբեն Ռշտունու վատառողջության պատճառով: Նույն հիմունքով նախորդ օրը դատավարությունն ընդհատվեց սովորականից ավելի վաղ: Գործի քննությունը կշարունակվի այսօր:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Պետրոս Թերզյան. «Ադրբեջանը պետք է հասկանա, որ Հայաստանով անցնող նավթամուղը օգուտ է նախ եւ առաջ իրեն»

Պետրոս Թերզյանը Ֆրանսիայում նավթի եւ գազի հայտնի մասնագետ է, տնտեսագետ, որ երկար տարիներ դասախոսել է Գրենոբլի համալսարանում: Ծնվել է 1948 թ. Լիբանանում, այնուհետեւ տեղափոխվել է Փարիզ եւ արդեն 20 տարի աշխատում է Ֆրանսիայում: 1985-ին հիմնել է իր անձնական PETROSTRATEGIES հաստատությունը, որը տարբեր ուսումնասիրություններ է կատարում կառավարական եւ մասնավոր նավթի ընկերությունների համար, միաժամանակ հրատարակում ֆրանսերեն եւ անգլերեն խմբագրությամբ շաբաթաթերթ: Հայաստանի անկախությունից հետո նա ՀՀ էներգետիկայի եւ վառելիքի նախարարության արտասահմանյան խորհրդականներից մեկն է, ինչպես նաեւ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի Ֆրանսիայի կազմակերպության պատասխանատուներից:

– Հայաստանի էներգետիկ ճգնաժամից դուրս գալու ի՞նչ հեռանկարներ եք տեսնում եւ որքանո՞վ է ճիշտ ատոմակայանի վերագործարկումը: Չկայի՞ն արդյոք այլ ճանապարհներ, որոնք կապահովեին էներգետիկայի զարգացումը:

– Հայաստանը էներգիայի շատ քիչ բնական աղբյուրներ ունի: Գլխավորը ջուրն է՝ Սեւանա լիճը եւ գետերի ու լճերի ջրերը, բայց դրանց օգտագործումն էլ պետք է սահմանափակ լինի, ինչքան էլ որ զարգացնենք հիդրոէլեկտրակայանները: Բայց դրանցից ստացված էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը չի կարող ծածկել ընդհանուր պահանջների 1/5-ից ավելին: Հետեւաբար անհրաժեշտ է, որ այս պայմաններում ատոմակայանը վերաբացվի, մանավանդ որ այն արտասահմանցի մասնագետները, որոնք եղան Հայաստանում, բոլորն էլ եկել են այն եզրակացության, որ ատոմակայանը կարելի է վերաբացել: Բացի այդ, այնտեղ տարվելիք աշխատանքները այնքան մեծ արժեք չէին ներկայացնի, որքան այն դեպքում, երբ Հայաստանը ցանկանա նույն հզորությամբ նոր ատոմակայան կառուցել: Այդ պատճառով էլ ատոմակայանի վերաբացումն անհրաժեշտ եւ ճիշտ որոշում էր: Ես հուսով եմ, որ մի քանի շաբաթ անց, թերեւս նոյեմբերին առաջին բլոկը կարտադրի էլեկտրաէներգիա եւ Հայաստանի կառավարությունը հարմարության դեպքում կձեռնարկի 2-րդ բլոկի վերագործարկումը: Դա թույլ կտա ունենալ ոչ թե 400 մվտ, այլ 800 մվտ հզորությամբ ատոմակայան: Ընդհանրապես Հայաստանը միշտ նկատի պետք է ունենա, որ դեռ խորհրդային տարիներից ինքը եղել է կախյալ պետություն: Օրինակ, եթե նկատի ունենանք գազատարների դրությունը, ապա Հայաստանը միշտ էլ եղել է դրանց վերջին հանգրվանը:

Տես # էջ 3

ՆԻԿՈՍԻԱ

Ընդունելություն Հայաստանի անկախության տարեդարձի առթիվ

Ս. թ. սեպտեմբերի 27-ին, Հայաստանի Անկախության 4-րդ տարեդարձի առթիվ, Նիկոսիայի Մելգոնյան վարժարանում, Հունաստանում եւ Կիպրոսում ՀՀ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Արման Կիրակոսյանի անունից տրվեց հանդիսավոր ընդունելություն:

Ընդունելությանը ներկա էին Կիպրոսի Հանրապետության նախագահ Գլաֆկոս Քլերիդեսը, Կիպրոսի նախկին նախագահներ Սպիրոս Կիպրիանուն եւ Ջորջ Վասիլիուն, արտաքին գործերի նախարար Ալեկոս Միխայելիդեսը, Կիպրոսի խորհրդարանի պատգամավորներ, կառավարության, կուսակցությունների, Կիպրոսում հավատարմագրված դիվանագիտական եւ հյուպատոսական անձնակազմի, կիպրահայ համայնքի, գործարար աշխարհի, զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչներ: Կիպրոսի Հանրապետության նախագահի ժամանման պահին հնչեցին Կիպրոսի Հանրապետության եւ Հայաստանի Հանրապետության պետական հիմները: Ընդունելությունը լայնորեն լուսաբանվեց կիպրական մամուլում եւ հեռուստատեսությամբ:

Ընդունելության ավարտից հետո, դեսպան Կիրակոսյանը շնորհավորեց կիպրահայերին Հայաստանի Անկախության 4-րդ տարեդարձի առթիվ եւ շնորհակալություն հայտնեց համայնքին ու նրա ղեկավարությանը, որոնք իրենց աջակցությունը ցուցաբերեցին ընդունելության կազմակերպման եւ անցկացման գործում: Այնուհետեւ, հանդիսավոր պայմաններում, դեսպան Կիրակոսյանը Պետրոս Գալայջյանին հանձնեց իր եղբոր՝ կիպրահայ համայնքի նշանավոր ներկայացուցիչ Արամ Գալայջյանի՝ Հայաստանի Հանրապետության անձնագիրը (հետմահու): Հայաստանի Հանրապետության անձնագիր հանձնվեց կիպրահայ համայնքի մեկ այլ հայտնի ներկայացուցիչ, մեծ հայրենասեր Անանիա Մահտեսյանին: Դեսպան Կիրակոսյանը մեկ անգամ եւս հիշատակեց կիպրահայ համայնքի վերոհիշյալ ներկայացուցիչների ազգանպաստ եւ հայրենանվեր գործունեությունն՝ ուղղված հայ-կիպրական եւ Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունների խորացմանն ու կիպրահայ համայնքի միասնականությանը:

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆՈՒՄ ՀՀ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԱԹԵՆՔ

Արեւմուտքը մերժում է ֆինանսավորել Չեռնոբիլի փակման ծրագիրը

28 սեպտեմբեր 1995, WSJ: Ուկրաինայի շրջակա միջավայրի նախարարը հայտնեց, թե Արեւմուտքը մերժել է Չեռնոբիլի ատոմակայանը փակելու՝ Ուկրաինայի ծրագիրը: Նա ասաց, որ զարգացած արդյունաբերական երկրները չեն ուզում ֆինանսավորել ատոմակայանը փակելու համար նախատեսված 4 միլիարդ դոլլարի ծրագիրը:

Ողբերգական միջադեպ Ինգուշիայում

Սեպտեմբերի 27-ին Ինգուշիայի Նիժնի Ալկուն եւ Վերխնի Ալկուն ճանապարհահատվածում շինարարական աշխատանքների ժամանակ տեղի ունեցավ ողբերգական միջադեպ, որի ընթացքում զոհվեցին 13 շինարարներ: Վրացի շինարարները ճանապարհը լայնացնելու նպատակով կատարում էին պայթեցումներ, որը եւ պատճառ եղավ փլուզմանը: Փրկարարներին հաջողվեց հայտնաբերել զոհվածներից միայն 6-ի դիակները: Որոնումները շարունակվում են:

digitised by A.R.A.R.@

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

ԵԱՀԿ-ն պետք է ցուցաբերի առավել իրատեսություն

Սկիզբը էջ 1

Առայսօր հայտնի չէ նաեւ, թե քանի կմ պետք է ետ քաշվեն ադրբեջանական եւ ղարաբաղյան զորքերը շփման գծից, ռազմական որ օբյեկտները պետք է վերահսկվեն միջազգային բաժանարար ուժերի կողմից, որն է հակամարտության գոտին եւ այլն:

ԼՂՀ ներկայացուցիչների համոզմամբ՝ առանց այդ կարեւորագույն հարցերի լուծման, հազիվ թե հնարավոր լինի հասնել որեւէ համաձայնության:

Բանակցությունների ավարտից հետո հատուկ «Ազգի» համար Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահ Տալվիտիեն, Մինսկի խմբի ղեկավարներ Նիբերգը եւ Կազիմիրովը պատասխանեցին մեր այն հարցին, թե ինչն է խոչընդոտում բանակցային գործընթացի արդյունավետությանը եւ արագացմանը:

«Ինչպես հայտնի է, Ֆինլանդիայի ներկայացուցիչը ընդամենը մի քանի ամիս է աշխատում որպես Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահ, ասաց Տալվիտիեն, մենք հասկանում ենք, որ այսպիսով ձգձգված հակամարտության մեջ արագահաս լուծումներ չեն կարող լինել: Ըստ իս, խաղաղական մեծ համաձայնագրի ստորագրումը լուրջ հիմքեր կստեղծի ճգնաժամի կարգավորման համար: Իհարկե, շատ բան այստեղ կախված է իրենցից՝ հակամարտող կողմերից, ու չափազանց կարեւոր է նրանց միջեւ փոխզիջումային լուծումներ գտնել: Առայժմ մենք հեռու ենք դրանից: Կարծում եմ, Ղարաբաղի կարգավիճակը պետք է որոշվի Մինսկի խորհրդաժողովում: Բոլոր կողմերը համաձայն են դրան եւ պայմանավորվել են, որ կարգավիճակի հարցը վերջին կետն է»:

ՌԴ ներկայացուցիչ Վլադիմիր Կազիմիրովի կարծիքով՝ խոչընդոտները հաճախ ստեղծում են հակամարտ կողմերը՝ համառելով իրենց առավելապաշտական բնույթի պահանջներում, չդրսեւորելով փոխզիջումներ փնտրելու եւ հակառակ կողմին զիջումներ անելու պատրաստակամություն: «Ահա այն գլխավոր հիմնախնդիրը, որի պատճառով բանակցությունները դանդաղ են առաջ ընթանում», ասաց Կազիմիրովը:

Մինսկի խմբի մյուս համանախագահ Ռենե Նիբերգը նույնպես ընդգծեց փոխզիջումային որոշումների հակվելու հակամարտ կողմերի անպատրաստակամությունը:

Ինչպես նշվեց, ԵԱՀԿ պատվիրակության կազմում էր նաեւ Թուրքիայի լիազոր ներկայացուցիչ Քեմալ Այհանը: Մեր այն հարցին, թե ինչով է պայմանավորված Ղարաբաղի նկատմամբ Թուրքիայի դիրքորոշման նկատելի մեղմացումը, Այհանը խուսափողաբար նշեց, որ Թուրքիան որպես ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի անդամ, առաջնորդվում է կազմակերպության մոտեցումներով: Իսկ այն հարցին, թե պատրաստվո՞ւմ է արդյոք Անկարան միջոցներ ձեռնարկել Ղարաբաղում պահվող թուրք ռազմագերուն ազատելու ուղղությամբ, Քեմալ Այհանն ասաց. «Որքան գիտեմ, խոսքը իրոք մեկ գերու մասին է, որը կռվել է Ադրբեջանի կողմից: Մարտավարական նկատառումներով Կարմիր խաչի ու Երեւանում փախստականների հարցերով գերագույն կոմիսարի միջոցով մենք արդեն խնդրել ենք, որ նա ազատ արձակվի»:

Ուշագրավ է, որ թուրք դիվանագետը հաստատեց թուրք վարձկանների առկայությունը ադրբեջանական բանակում:

Ինչպես տեղեկացանք ԼՂՀ նախագահի աշխատակազմից, նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը պատվիրակության անդամների ուշադրությունը բեւեռեց խաղաղարար գործընթացում այսօրվա իրողությունների հաշվառման անհրաժեշտության վրա, ինչը, Քոչարյանի կարծիքով, քիչ է արտացոլված ԵԱՀԿ առաքելության կողմից ներկայացված կարգավորման սկզբունքներում:

Սեպտեմբերի 28-ին ԵԱՀԿ պատվիրակությունը վերադարձավ Երեւան:

ԱՇՈՏ ՄԱՍԹՈՅԱՆ

ՀԱՅ ԴԱՏ

«Հայաստանի կառավարության եւ ազգիս զորակցությունն եմ հայցում»

Վարուժան Կարապետյանի մայրը որդու ազատման հույսը չի կորցնում

Վարուժան Կարապետյանը մեղադրվում է 1983 թ. Փարիզի Օռլի օդանավակայանի թրքական բաժնում կատարված պայթյունին մասնակցելու համար, 1985 թ. մայիսի 5-ին, 29 տարեկանում դատապարտվելով ցմահ բանտարկության: Արդեն 13 տարի պատիժը կրում է բանտերից մեկում, համարվելով Ֆրանսիայի ամենահին քաղբանտարկյալը: Երեկ խմբագրությունում էր նրա մայրը՝ տիկին Արշալույս Կարապետյանը:

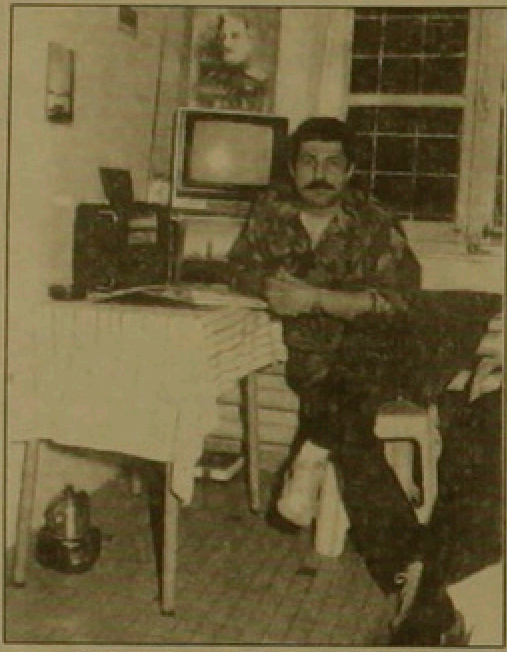

Ամերիկահայ Արշալույս Կարապետյանը Հայաստան է եկել հայրենի կառավարության զորակցությունը խնդրելու որդուն, Ֆրանսիայի դատարանի կողմից ցմահ բանտարկված Վարուժան Կարապետյանին բանտից ազատելու գործին: Տիկին Արշալույսը հայտնեց, որ Հայաստան գալու նախօրեին նույն խնդրանքով դիմել է նաեւ Ֆրանսիայի Հանրապետության նախագահ Ժակ Շիրակին, որպեսզի բանտարկյալներին ներում շնորհելիս նկատի ունենա նաեւ իր որդուն: Սակայն արդյունքի հասնելու գործում ամենից ավելի կարեւորում է Հայաստանի կառավարության ու հայ ժողովրդի աջակցությունը: Առայժմ ոչ ոք նրան չի ընդունել, բայց հույսն էլ չի կորցնում: Վարուժանի մորն այդ հարցում աջակցում է 80 թվականից սփյուռքում գործող հայ քաղբանտարկյալների պաշտպան հանձնախումբը: Նրանք սեպտեմբերի 15-ին պաշտոնական նամակ են հղել հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին: Պատասխան չստանալով 1 օր առաջ կրկին հեռագիր են ուղարկել, որը նույնպես անպատասխան է մնացել: Ենթադրելով, որ գուցե դա էլ տեղ չի հասել, տիկին Արշալույսը դիմեց մամուլի օգնությանը, չկասկածելով, որ հանրապետության նախագահն այն ընթերցում է:

Զորակցության ակնկալիքով նա դիմել է նաեւ Հայաստանի գրողների միությանը, ՀՀ ԳԱԱ-ին, մտավորականությանը: Արդյունքի հասնելու դեպքում նախագահից կխնդրի Հայաստանի քաղաքացիություն շնորհել որդուն: Վերջին երեք տարիներին նույն նպատակով այցելելով Հայաստան տիկին Արշալույսին դեռեւս չի հաջողվել լուրջ տեղաշարժ կատարել նախաձեռնած գործում: Այս անգամ սակայն չի ցանկանում ձեռնունայն վերադառնալ, որովհետեւ «Վարուժանը հայրենիքից լույսի է սպասում»:

Որդուն «անարդարացիորեն» նման ծանր պատժի դատապարտելու պատճառներից մեկն էլ նա համարում է հայերի անտարբերությունը, վերհիշելով 1985 թ. մայիսի 5-ի դատական նիստի օրը, երբ դատարանի դահլիճում նստած էին ընդամենը 10-ը հայ եւ 300-ից ավելի թուրքեր: Իսկ դրսում հազարավոր թուրք ցուցարարներ պահանջում էին մահապատժի ենթարկել Վարուժանին: «Դատարանը հարկադրաբար նման ծանր վճիռ արձակեց», հայտնեց նա, միաժամանակ ավելացնելով, թե դրան նպաստեց նաեւ դատարանում փաստաբանի հարցին՝ զղջո՞ւմ է կատարածի համար, Վարուժանի պատասխանը. «1.5 միլիոն հայ մորթելու համար թուրքերը զղջացե՞լ են մինչեւ հիմա»:

Ի դեպ, հայտնեց նաեւ, որ Ֆրանսիայի ԱԱԿ-ի հակաահաբեկչական բաժնի պետը 1994 թ. դեկտեմբերի 12-ի հեռուստահաղորդման ժամանակ ժխտել է Վարուժանի մասնակցությունը ոճրագործությանը հայտնելով, որ իրենք այդ օրը հետեւել են բանտարկյալին եւ նա պայթյունին այլ տեղում է եղել: Սակայն նախաքննության ժամանակ Վարուժանը հանցանքը վերցրել է իր վրա, դրանով փրկելով շուրջ 60 կասկածյալների: Դատարանում թեպետեւ չապացուցվեց նրա մեղսակցությունը, սակայն եւ չխուսափեց պատժից: Վարուժանից բացի, ազատազրկման դատապարտվեցին նաեւ ԱՍԱԼԱ-ի անդամ եւս երկու հայորդիներ՝ Սիմոն Նայիրյանը 15 տարի (ներկայումս Հայաստանի քաղաքացի) եւ 10 տարվա ազատազրկման դատապարտված Հովհաննես Սեմերջյանը, որը 1 տարի առաջ ազատ է արձակվել:

ՍԱՍԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՌԵՊԼԻԿ

Ազգային ժողովում նույն լեզուն է, ինչ նախկին խորհրդարանում

Էդուարդ Եգորյանին երբեւէ հանդիպելը, հատկապես խորհրդարանի հեր թական նիստի հեռարձակման ժամանակ, միշտ հաճելի պահեր է պարգեւում «պետականության կայացման գործընթացին» ուշադիր հետեւող ունկնդրին, առանձնապես այսօր, երբ պատգամավորների «ընդդիմադիր թեւի» ակնհայտ թուլությունից նկատելիորեն մեղմացել են նյարդային երանգները հայկական պետականության կայացումը հմտորեն ուղղորդող հռետորի ձայնատոնակում, եւ նրա գլխավոր ընդդիմախոսը դարձել է... ԱԺ նախագահը (նկատի ունեմ հերթական «եռօրյայի» վերջին նիստը):

Պրն. Եգորյանն, իհարկե, սովոր է իր անվան տարաբնույթ հոլովումներին ընդդիմադիր մամուլում եւ հազիվ թե արձագանքի սույն հրապարակմանը, այնուամենայնիվ, կուզենայի հարցնել ԱԺ պետիրավական հանձնաժողովի նախագահին, ինչո՞ւ իր եռանդն ուղղելով հայկական պետականությունը ժամ առաջ կերտելուն, մոռանում է մի աննշան ուշադրություն էլ հատկացնել հայկական պետության պետական լեզվին՝ հայերենին: Ինչո՞ւ ԱԺ-ի «բարձր ամբիոնից» ունկնդրին մատուցում է «սենց հարցեր են առաջանում», «անմտցնելի առաջարկ եք անում» եւ նման, մեղմ ասած, տարակուսելի արտահայտություններ: Այնպես, ինչպես ամբիոնից ոչ հեռու անցյալում կարելի էր լսել ռուսերենից «անվրեպ» թարգմանված «չցցվելու քաղաքականություն» արտահայտությունը:

Անշուշտ, պրն. Եգորյանը մենակ չէ իր լեզվական «խիզախումներում», ԳԽ-ի «պանծալի» ավանդույթները, դիմադրության չհանդիպելով, շարունակվում են նորընտիր խորհրդարանում: Խորհրդարանի պատգամավորների մեծ մասը, ցավոք, արտահայտվում է այն խոսակցական հայերենով, որ սովորական է Երեւանյան փողոցներում, եւ պրն. Եգորյանին ուղղված հարցը հավասարապես վերաբերում է ժողովրդի մյուս ընտրյալներին, որոնք չափազանց ազատ են նավարկում հայերենի՝ ազատականություն չհանդուրժող ջրերում...

Լ. Պ.

Այսօր վաճառքի են հանվելու նոր նամականիշեր

ՀՀ կապի նախարարությունը եւ նրան կից «Նամականիշ» ֆիրման նախատեսել են այսօրվանից շրջանառության մեջ դնել նոր նամականիշեր: Հայկական նամականիշերը, ինչպես ընդհանրապես հիշյալ ֆիրմայի այլատիպ արտադրանքը (ծրարներ, բացիկներ, պաստառներ) բավական բարձր գնահատականի են արժանացել բազմաթիվ միջազգային ցուցահանդեսներում (Ֆրանսիա, Գերմանիա, Ֆինլանդիա, Կորեայի Հանրապետություն եւ այլն): Ֆրանսիական TIMBROLO ISIRS ամսագիրը ամփոփելով աշխարհի վերջին տարիների լավագույն նամականիշերի ցանկը, 15-րդ տեղը հատկացրել է 1993-ին թողարկված «Հայաստանի բնապատկերներ» շարքից Զանգեզուրի Շաքիի ջրվեժ թիվ 24 նամականիշին:

Սեպտեմբերի 1-10-ը Սինգապուրում կայացած «Սինգապուր 95» միջազգային ֆիլատելիստական ցուցահանդեսին իր մասնակցությունն ունեցավ «Նամականիշ» ֆիրման, իսկ հայ ֆիլատելիստներ Ալեքսանդր Սողոմոնյանի եւ Յուրի Կոսողյանի հավաքածուները արժանացան համապատասխանաբար արծաթե եւ բրոնզե մեդալների: Սեպտեմբերի 29-ից շրջանառության մեջ են դրվելու երեք մանկական նամականիշ («Ղեւոնդ Ալիշան», «Ֆրանց Վերֆել» եւ «Գրիգոր Արծրունի», յուրաքանչյուրի սակագինը 90 դրամ) եւ Հայրենական պատերազմի ավարտի 50-ամյակին նվիրված թողարկումներ՝ խոշոր բլոկ նամականիշ «Հայրենի պատերազմ», սակագինը 240 դրամ եւ «Այգեստանյան. «Հետոնի վերադարձը»», 300 դրամ, ինչպես նաեւ հինգ նամականիշ «Հայկական դիվիզիայի ուղիները» շարքից):

Արդեն թե փոստային ծառայություններին եւ թե ֆիլատելիստներին տրամադրվում են յուրաքանչյուր շարքի բոլոր նամականիշերը, մի բան, որը ոչ հեռավոր անցյալում՝ հնարավոր չէր պատկերացնել: «Ազգը» ժամանակին անդրադարձել է «Նամականիշ» ֆիրմայի եւ ամերիկյան ISC կազմակերպության բարդ փոխհարաբերություններին, երբ վերջինս էր պատկանում հայկական նամականիշերը տնօրինելու մենաշնորհը: Գործերի նման դրվածքը, ինչը հետեւանք էր «Նամականիշ» ֆիրմայի նախկին տնօրեն Փիրիխանյանի միանձնյա, թե հեռատեսության (նա այժմ բնակվում է Լոնդոնում), ինչ խոսք, խոչընդոտում էր յուրաքանչյուր թողարկման ընթացքը:

1995-ի մարտից ճիշտ այն ժամանակից, երբ «Նամականիշ» ֆիրման եւ ՀՀ կապի նախարարությունը «վերադարձնելով ISC ընկերության անբավարար աշխատանքների պատճառներն ու հետեւանքները» միակողմանիորեն չեղյալ համարեցին ISC կազմակերպության նախագահ, ԱՄՆ-ի քաղաքացի պրն. Բաբայանի հետ կնքած պայմանագրերը, ֆիրման ազատ զգաց իր գործունեության մեջ: Կարճ ժամանակահատվածում թողարկվեցին նամականիշերի նոր շարքեր (նվիրված ՄԱԿ-ի 50-ամյակին, «Հայաստան» հիմնադրամին, Հայաստանի բուսական եւ կենդանական աշխարհներին եւ այլն), որոնք մեծ ճանաչման հասցրին հայկական նամականիշերը:

Ա. Ղ.

Էլեկտրաէներգիայի գները վերանայման կարիք ունեն

Էլեկտրական էներգիայի մատակարարումը հանրապետությունում առ այսօր պետական մենաշնորհ է, այդ իսկ պատճառով բնակչությանը վաճառվում է համեմատաբար մատչելի գնով՝ 1 կվտ./ժ էլեկտրականության դիմաց՝ 10 դրամ (իրականում այն ավելի քանի արժե): Սակայն ինչպես հայտնեց էներգետիկայի հայկական գիտահետազոտական ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող Ստեփան Պատիկյանը, գները սահմանելիս հաշվի չի առնվում այն հանգամանքը, թե ինչ հեռավորության վրա է գտնվում սպառողը: Հրազդանի ՊՇԷԿ-ը բնականոն շահագործման պայմաններում տարեկան կարող է այրել 1,6 մլն տոննա մազութ եւ որոշ քանակությամբ գազ: Այն շրջակա միջավայր է արտանետում ազոտի, ծծմբի մեծ քանակությամբ օքսիդներ եւ այլ թունավոր նյութեր, որոնք բացասաբար են ազդում տեղի բնակիչների հոգեբանության եւ առողջության վրա: Ուստի որքանո՞վ է արդարացի Հրազդանի ՊՇԷԿ-ում արտադրված էլեկտրաէներգիան Հրազդանում եւ նրանից տասնյակ կմ հեռավորության վրա գտնվող բնակավայրերում նույն գնով վաճառելը: Պետք է անտեսել եւ այն հանգամանքը, որ բարձր լարման էլեկտրահաղորդման գծերում մշտապես առկա են էլեկտրաէներգիայի անխուսափելի կորուստներ (12 տոկոսի չափով): Այսինքն, 1 կվտ/ժ էլեկտրաէներգիայի սպառման դեպքում Հրազդան քաղաքի համար օգտագործվում է շուրջ 350 գրամ վառելիք, իսկ հեռավոր բնակավայրերի համար՝ ավելի շատ: Գները սահմանելիս պետք է հաշվի առնել նաեւ բարձր լարման էլեկտրահաղորդման գծերի շահագործման, ֆիզիկական եւ բարոյական մաշվածության արժեքները:

ԳԱԳԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

■ ***Նախանցյալ օրը «Գոլոս Արմենիի» թերթի խմբագրությունում հրավիրված մամլո ասուլիսին*** *ներկա ռուսական «Վեստի» հեռուստածրագրի հայաստանյան ներկայացուցիչ Է. Սախինյանն ասաց, որ չեն կարողանում անհրաժեշտ տեղեկատվություն հավաքել տարածաշրջանի մասին, քանի որ Հայաստանի կառավարությունը զլանում է պայմանագրի համաձայն իրենց տրամադրել գրասենյակ եւ հեռախոսագիծ: Իսկ ՀՀ կառավարության մամուլի քարտուղար Մովսիսյան ասել է, որ դեռ կքննարկվի ռուսական հեռուստատեսության Հայաստանում թղթակցային կետ ունենալու հարցը, «այն դեպքում, երբ 2.5 տարի այն կա», եզրափակեց Է. Սախինյանը:* Ա. Գ.

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակւում է 6 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խումբ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԴԻԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ձեւը եւ տառատեսակները ՊԱՒԷԼ ԴԱԼԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Պետրոս Թերզյան. «Ադրբեջանը պետք է հասկանա, որ Հայաստանով անցնող նավթամուղը օգուտ է նախ եւ առաջ իրեն»

Սկիզբը էջ 1

Այսինքն, Թուրքմենստանից գազը պետք է անցնի Ուզբեկստանով, Ղազախստանով, Ռուսաստանով, Ադրբեջանով կամ Վրաստանով եւ նոր միայն մտնի Հայաստան: Այս ճանապարհին երբ որեւէ մեկն արգելք հանդիսանա, կամ որեւէ պահանջ ներկայացնի կողմերից մեկին, Հայաստանն անդամայման տուժողներից մեկը կլինի: Այդ պատճառով Հայաստանը ձգտում է նոր կառուցվելիք գազատարների կամ նավթատարների պարագայում լինել ոչ թե վերջինը, այլ առաջինը կամ գոնե միջանկյալ հանգրվանը: Այդ իմաստով կարեւոր է Իրան-Հայաստան գազամուղի պայմանագիրը, որն արդեն ստորագրվել է եւ կարեւոր նույն է այն առումով, որ մենք կլինենք այդ գազատարի սկզբում: Այնուհետեւ Հայաստանով կարող է անցնել Վրաստան եւ այլ երկրներ: Այդ դեպքում մենք կլինենք գազամուղների

կողմերը շատ մեծ պետք է լինեն: Օրինակ, միայն այն երեք նավթահորերից (Chirak, Azeri, Deep Guneshli), որոնց համար միջազգային կոնսորցիումը ստորագրեց պայմանագիր, մինչեւ 2000-2004 թթ. օրական 800 հազար տակառ նավթ պետք է արտադրվի: (Ամեն մի տակառի մեջ 160 լ է, այսինքն 1 տակառի օրական տվածը տարեկան կազմում է մոտ 50 տոննա): Վերջերս հայտնի դարձավ, որ բացի նշված քանակությունից, այդ երեք նավթահորերից կարելի է էլ ավելի մեծ քանակությամբ նավթ հանել՝ 800 հազարը հասցնելով 1 մլն տակառի: Բայց բացի այս կոնսորցիումից, Ադրբեջանում նավթի արտադրությամբ կզբաղվեն նաեւ ուրիշ ընկերություններ, որոնք, օրինակ, Chah Deniz նավթահորից պետք է մեծ քանակությամբ նավթ արտահանեն:

Իհարկե, առաջին տպավորությունն այն է, որ ունենալով նման պաշար-

մանագծերը: Սրանք են Հայաստանի ամենամեծ առավելությունները: Թեեւ պետք է նշել, որ ներկայումս այդ ուղղությամբ ադրբեջանցիները չեն խոսում, բայց արեւմտյան ընկերությունները կամ պետությունները, օրինակ ԱՄՆ-ն կամ Թուրքիան, համակրանքով են ընդունում նավթամուղը Հայաստանով անցկացնելու ճանապարհը: Հաջորդ հարցը, որ գոյություն ունի, երկու մասից է բաղկացած. նախ՝ ժամանակի եւ քանակության հարցը, եւ երկրորդ՝ քաղաքական: Պարզ է, որ այդ քանակությամբ նավթը մեկ օրվա մեջ չպետք է արտադրվի: Արտադրությունը պետք է սկսվի 1996 թ.-ին եւ աստիճանաբար պետք է հասցվի օրական 800 հազար կամ 1 մլն տակառի: Բայց գոյություն ունի նավթի երկու տեսակ, մեկը վաղ նավթն է (early oil), որին Հայաստանը չի կարող իր մասնակցությունը բերել, քանի որ մինչեւ Միջերկրական

նով անցնող ճանապարհը նույնպես օգտակար կլինի եւ կպակասեցնի ռիսկը:

– Քաղաքականությունը ի՞նչ դեր կարող է խաղալ, կարո՞ղ է խանգարել նավթամուղի ծրագրի իրականացմանը:

–Քաղաքական հարցերը դրված են միայն Ադրբեջանի կողմից: Հայաստանը քաղաքական հարցեր չի դնում, ինչպես նաեւ Ռուսաստանը կամ Վրաստանը: Ռուսաստանը բարձրացնում է միայն Կասպից ծովի կամ լճի իրավական հարցը, որը իմ կարծիքով, բանակցությունների առարկա է, այլ ոչ թե վերջնական դիրքորոշում:

– Հնարավո՞ր է, որ Ղարաբաղի հարցի վերջնական լուծումը ձգձգելու պատճառով ձգձգվի նաեւ Հայաստանով նավթամուղի անցկացման հարցը:

– Նման տարբերակ երբ կիրառվի, կլինի ի վնաս Ադրբեջանի, որովհե-

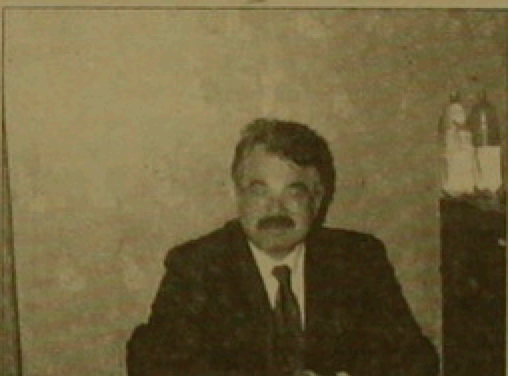

սկզբնավորության երկար շղթայի սկզբում, որով կապահովվի նաեւ Հայաստանի գազի մատակարարման գինը մեկ աղբյուրը Իրանը: Հետագայում պետք է բազմացնել գազի աղբյուրները եւ բացի Թուրքմենստանի ու Իրանի գազից, պետք է փորձել գազ ստանալ նաեւ Ռուսաստանից: Որքան բազմացնենք գազաղբյուրները, այնքան ավելի կապահովվի մեր ապագան: Կառավարության այս քաղաքականությունը ճիշտ է, բայց էներգետիկ ծրագրերը միշտ էլ երկարատեւ են՝ 4-5 տարի են պահանջում եւ բավականին էլ թանկարժեք են:

– Դեռ պետնախարար Սեդրակ Թաշճյանի օրոք սկսվեցին նավթի ու գազի ուսումնասիրությունները: Ձեր կարծիքով անհրա՞ժեշտ է Հայաստանի տարածքում նման պաշարների հայտնաբերման աշխատանքներ տանելը:

– Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ Հայաստանում եւ նավթ կա, եւ գազ: Հարցն այն է, որ դրանց գոյությունը կբավականացնի՞, որ դրանց մեծ արտադրություն սկսենք: Եվրոպական մի քանի ընկերություններ ուսումնասիրություններից հետո տվել են դրական գնահատական, իսկ Կալիֆորնիայի ընկերության ուսումնասիրությունն ավելի լավատեսական է: Համենայն դեպս, իրականությունը այս երկուսի միջեւ է, բայց որպեսզի մենք կարողանանք գտնել այդ տեղը եւ իմանալ, թե ինչ քանակությամբ նավթ եւ գազ կա, անհրաժեշտ է մի քանի հոր ձեռնարկել: Առաջինը Հայաստանում անհրաժեշտ օրենսդրության նախաձեռնումն է: Մենք չունենք նավթի եւ գազի շահագործման համակ օրենսդրություն: Երկրորդ հարցը պետք է լինի պայմանագրային ձեւը, թե ինչպիսի պայմանագիր մենք կկարողանանք ստորագրել օտար ընկերությունների հետ եւ դրանից հետո միայն փնտրենք նրանց, ովքեր հետաքրքրվում են մեր նավթի եւ գազի պաշարներով եւ առաջարկենք գնել անհրաժեշտ տվյալները՝ հետագայում ներկայացնելով օրենսդրություն եւ պայմանագրերի ձեւերը:

– Ինչպիսի՞ն պետք է լինեն կասպիական նավթի ուղիները:

– Խորհրդային տարիներին ԽՍՀՄ իշխանությունների կողմից Ադրբեջանի նավթը թերագնահատվեց եւ նախապատվություն տրվեց Ռուսաստանի սիբիրյան նավթի եւ գազի շահագործմանը: Ներկայումս տեսնում ենք, որ թեեւ Ադրբեջանի նավթը վաղուց է հայտնաբերված, բայց դեռեւս այնտեղ կան նավթի մեծ պաշարներ: Այդ նավթային պաշարները, ես կարծում եմ, հիմնականում առավելություն կարող են լինել Հայաստանի համար: Առաջինն այն է, որ Ադրբեջանում արտադրվելիք նավթի քանա-

ներ, Ադրբեջանը տնտեսապես կհզորանա, ինչը մեծ նշանակություն կունենա նաեւ քաղաքական ու ռազմավարական իմաստով: Բայց ամենակարեւորը այս նավթը Ադրբեջանից դուրս հանելն է: Երբ այն տեղում մնա, ոչ մի արժեք չի ունենա: Հետեւաբար ճանապարհների հարցն ավելի կարեւոր է, քան նավթի արտադրության հարցը: Ադրբեջանի նավթը դուրս հանելու չորս ճանապարհ կա: Իրանի ճանապարհը փակ է քաղաքական պատճառներով, Ռուսաստանի ճանապարհը գոյություն ունի, սակայն ոչ Ադրբեջանը, ոչ էլ արեւմտյան ընկերությունները, որոնք կոնսորցիումի անդամ են, չեն ցանկանա, որ այդ նավթի բովանդակ ամբողջությունն անցնի Ռուսաստանով, որպեսզի այն միայն մեկ երկրից կախված չլինի: Մանավանդ որ Չեչնիայի պատերազմը ցույց տվեց, որ այդ ճանապարհին անկայուն շրջաններ կան: Երրորդը Վրաստանի ճանապարհն է, բայց ձեզ լավ ծանոթ է նաեւ այստեղի անկայուն վիճակը: Այդ անկայունությունը մտահոգում է նաեւ միջազգային ընկերություններին ու արեւմտյան պետություններին: Հետեւաբար վստահորեն կարող ենք ասել, որ Վրաստանով անցնող նավթի քանակն էլ պետք է լինի սահմանափակ: Վերջին 4-րդը Հայաստանի ճանապարհն է: Տնտեսական իմաստով դա ամենահարմարն է, որովհետեւ ամենակարճ ճանապարհն է դեպի Միջերկրական, եւ Բոսֆորի նեղուցի դժվարությունները այս պարագայում չեն լինի: Նավթամուղը Բաքվից սկսելով կգա Հայաստան եւ կհասնի մինչեւ Թուրքիայի Դյորթյոլի նավահանգիստը, եւ այսպիսով, Բոսֆորի նեղուցը չի խցանվի հավելյալ քանակություններով: Սա ամենաէժան ճանապարհն է: Երկրորդ պատճառն այն է, որ անցած չորս տարիների ընթացքում Հայաստանը փաստեց, որ ինքը կայուն պետություն է, եւ ի տարբերություն Ադրբեջանի, հարգում է իր ստորագրած պայմ-

նավթամուղ կառուցելու ժամանակ չկա: Հետեւաբար այդ սկզբնական նավթը կանցնի Ռուսաստանով, որտեղ արդեն նավթամուղ գոյություն ունի մինչեւ Նովոռոսիյսկ, կամ էլ Վրաստանով, որ կարելի է վերականգնել Բաքու-Թբիլիսի-Տուապսե նավթամուղը, բայց հանձն առնելով բավականին մեծ ծախսեր: Հետեւաբար Հայաստանի հարցը դրվում է երկրորդ քանակության ժամանակ, որը կոչվում է long term oil եւ որի քանակությունը ավելի մեծ պետք է լինի, քան առաջինինը: Այստեղ է, որ Հայաստանի հարցը պետք է դրվի: Բայց, միաժամանակ կբարձրացվի նաեւ քաղաքական հարցը: Այս հարցում ադրբեջանցիները կփորձեն նավթամուղը օգտագործել որպես լծակ Ղարաբաղի հարցը լուծելու համար: Հայաստանի կառավարության դիրքորոշումը հստակ է այս հարցում, այն է՝ չպետք է խառնել երկու տարբեր հարցեր, որոնք ավելի կնճռոտ կդարձնեն եղած խնդիրները: Բացի այդ, հարցերից մեկը զուտ քաղաքական է, մյուսը՝ տնտեսական, եւ նավթամուղի հարցը պետք է քննվի միայն տնտեսական շրջանակներում: Ինչ վերաբերում է Ղարաբաղի հարցին, ապա կկրկնեմ, որ Հայաստանը ոչ մի զիջում չի անի այդ խնդրում: Իմ իմացությամբ, նման հարց Հայաստանի կառավարության կողմից չի էլ դրված:

– Արտասահմանում այդ ճանապարհներից որի՞ ջատագովներն են ավելի շատ, նկատի ունենալով թե գիտական, թե քաղաքական շրջանակները:

– Ներկա պայմաններում Ռուսաստանը պնդում է, որ սկզբնական նավթն ամբողջությամբ անցնի իր տարածքով, իսկ Թուրքիան եւ Ամերիկան պնդում են, որ մի մասն անցնի Վրաստանի տարածքով: Ինչ վերաբերում է հաջորդ փուլին, ապա այդ մասին հստակ պարզաբանված կամ բացահայտորեն ասված դիրքորոշումներ չկան: Բացի այն, որ դեռ այդ հանգրվանին չենք հասել, շատերի մոտ այն հույսը կա, որ մինչ այդ Ղարաբաղի հարցը կլուծվի եւ նավթամուղի հարցը հնարավոր կլինի քննարկել ավելի հարմար պայմաններում: Հետեւաբար Ադրբեջանը պետք է հասկանա այս դրությունը եւ երբ ուզում է կախյալ չլինել Ռուսաստանից եւ Վրաստանից, պետք է ունենա նաեւ Հայաստանի ճանապարհը: Մնում է հուսալ, որ Ադրբեջանի ղեկավարությունը կհասկանա այս կետը եւ Հայաստա-

նը առավել կախյալ կմնա Ռուսաստանի եւ Վրաստանի ճանապարհներից: Որպես տնտեսագետ, կարծում եմ, որ Ադրբեջանի նման տեսակետը ճիշտ չի լինի եւ վստահ եմ, որ օտար ընկերությունները Ադրբեջանին կբացատրեն այդ ճանապարհի նշանակությունը:

– Հայաստանով նավթամուղի անցկացման օգուտը մեզ համար ակնհայտ է: Ձեր կարծիքով ի՞նչ չափերի կհասնի այն:

– Մի քանի առավելություններ կան: Նախ, Հայաստանը այդ անցնող նավթամուղից կարող է օգտվել եւ կառուցել նավթամշակման գործարան, որը շատ կարեւոր է 3,5 միլիոն բնակչություն ունեցող պետության համար: Բացի այդ, կունենանք նավթի ապահով եւ ավելի էժան աղբյուր, ինչպես նաեւ Transit-ի Royalties: Դրանք են հիմնական օգուտները: Իհարկե, ավելի մեծ առավելություն էլ կա, այն, որ Հայաստանը եւ Ադրբեջանը դրացի երկրներ են եւ երբ նայենք 21-րդ դարի սահմաններից, ապա վերջապես մի օր պետք է տեսնենք, որ Հայաստանն ու Ադրբեջանը համագործակցում են: Թե ինչքանով դա շուտ կլինի, անկարելի է ասել, բայց այդ համագործակցությունը ինչ-որ տեղ կարող է նպաստել Ղարաբաղի հարցի լուծմանը եւ նավթամուղի կառուցումը նույնիսկ ոչ միայն կարող է օգտակար լինել այդ խնդրում, այլեւ երկու կողմերին մոտեցնելով, հնարավորություն կտա Ադրբեջանին հասկանալու Հայաստանի տարածքով անցնող նավթամուղի նշանակությունը:

– Արեւմուտքը ինչքանո՞վ կօգնի կամ կխանգարի այդ հարցի լուծմանը:

– Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարության վարած քաղաքականությունը հասել է մի շատ հետաքրքրական արդյունքի: Հայաստանն այսօր այն սակավաթիվ երկրներից է, որ վայելում է թե Ռուսաստանի եւ թե ԱՄՆ-ի բարեկամությունը: Նույնիսկ Թուրքիան փորձում է մոտենալ Հայաստանին, իսկ Իրանը լինելով հարեւան երկիր, նույնպես շահագրգռված է լավ հարաբերություններ ունենալ Հայաստանի հետ: Քիչ երկրներ կան, որ նման դժվար պայմաններում կարողացել են բարեկամական կապեր հաստատել իրարից այսքան տարբեր երկրների հետ: Արեւմտյան երկրները համակրում են Հայաստանին, համարյա բոլոր հարցերին այդ թվում նավթային հարցին, մոտենում են այն համոզմամբ, [illegible] այս երկրի կառավարությունը [illegible] ցույց է տվել [illegible] առնություն, ինչը մեծ կապված [illegible] օտար պետությունների աչքին:

Հարցազրույցը վարեց
ՏԱԹՈՒԼ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ

ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

Ամփոփվում են ազգագրական եւ բանագիտական ձեռքբերումները

ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության եւ ազգագրության ինստիտուտում ներկայումս ընթացող նստաշրջանի նպատակը վերջին՝ 90-94 թթ կատարված ազգագրական եւ բանագիտական հետազոտությունների արդյունքների ամփոփումն է: Նստաշրջանում ընթերցվող 70-ից ավելի զեկուցումների հեղինակները «Էրեբունի», ժողովրդական արվեստի, պատմության պետական թանգարանի աշխատակիցներն են, ԵՊՀ-ի ՀՀ ԳԱԱ լեզվի, հնագիտության եւ ազգագրության, պատմության ինստիտուտների, մատենադարանի գիտաշխատողներ: Մասնակիցների թվում են նաեւ հուշարձանների պահպանության վարչությունը եւ Սիամանթոյի դպրոցը: Զեկուցումները նախապես հրատարակվել են առանձին գրքույկով:

Զեկուցումների մեջ մեծ տեղ են գրավում ժողովրդական բանահյուսությանն ու առասպելաբանությանը նվիրված թեմաները: Ինչպես հայտնեց հնագիտության եւ ազգագրության ինստիտուտի բանահյուսության գծով ավագ գիտաշխատող Սարգիս Հարությունյանը, նստաշրջանում պարզաբանվում են, թե ինչ ընդհանուր մշակութաբանական խնդիրներ են հետազոտվել անցնող տարիներին եւ ինչպես նոր են դրանք նպաստում հին հայկական մշակույթի իմաստավորմանն ու ճանաչմանը: Պարոն Հարությունյանի խոսքերով, առասպելաբանությունը համեմատաբար նոր գիտություն է, վերելք է ապրել 70-ական թվականներին, քանի որ մինչ այդ չէր խրախուսվում կրոնի հետ կապվելով եւ լայն հետազոտման կարիք ունի: Չնայած դրան, ֆինանսական դժվարությունները վերը նշված տարիներին հնարավորություն չեն ընձեռել լայն ուսումնասիրություններ կատարելու, եղել են միայն անհատական գործուղումներ, որոնց արդյունքները ներկայումս ամփոփվում են: Դրանցից հատկանշականը թերեւս Արցախի ազատագրված շրջաններում՝ Աղդամ, Ֆիզուլի եւ այլն, կատարված մասնակի հետազոտություններն էին: Հուսով ենք, որ հին հայկական հուշարձաններով հարուստ այդ տարածքները առաջիկայում հետազոտելու հնարավորություն կունենանք:

Վիպական բանահյուսության հարուստ նյութ է հավաքագրվել նաեւ Վարդենիսի շրջանում՝ 37 հեքիաթ, 58 զրույց ու զվարճախոսություն, 176 խաղիկ, հայրենասիրական, սիրային 45 երգ, մոտ 2 տասնյակ հուշապատում, բանաձեւային փոքր ժանրերի նմուշներ՝ հանելուկներ, օրհնանքներ, անեծքներ, աղոթքներ եւ այլն: Նյութերը հիմնականում գրառվել են բռնագաղթված վերաբնակիչներից: Հետաքրքրական զեկուցումների թվում մեծ տեղ են գրավում հմայական, հորինման արվեստի, ծիսակարգերի մեկնաբանությունները, երազների կանխագուշակումները, որոնց նկատմամբ հետաքրքրասիրության վաղեմիությունը փաստելու համար վկայակոչվեցին հայոց պատմիչները:

Նստաշրջանում գերակշռողն ազգագրությանը նվիրված զեկուցումներն են, որոնք ավելի տարաբնույթ են: Հետազոտական առումով ֆինանսական նույն դժվարությունները ծառացել են նաեւ ազգագրագետների առջեւ: Արշավախմբեր գրեթե չեն գործել այդ տարիներին: Ինստիտուտի ազգագրության բաժնի վարիչ Դերենիկ Վարդումյանը դաշտային աշխատանքների բացակայությունը գիտության նահանջ չհամարեց: Անցնող տարիներին մինչեւ 88 թվականը, արշավախմբերը գործել են լիովին, հատկապես Արցախում եւ հետազոտական մեծ նյութեր են կուտակվել: Ազգագրագետները ներկայումս զբաղված են ինստիտուտի արխիվում պահվող այդ նյութերի ուսումնասիրությամբ: Դեռեւս չուսումնասիրված թեմա է փախստականների եւ երկրաշարժի հետեւանքով համայնքներում տեղի ունեցած ազգագրական [illegible]ությունների խախտումները: Սեպտեմբերի 26-ին բացված նստաշրջանն իր աշխատանքը կավարտի այսօր:

Ս. Դ.

digitised by A.R.A.R.@

Ազգ

տեսակետ

Բոսնիայի ճգնաժամի դասերը

Բոսնիայի ճգնաժամը չի վերաբերում միայն նախկին Հարավսլավիային: Դա նախ և առաջ միջազգային քաղաքական-իրավական համակարգի ճգնաժամ է: Վերջին իրադարձությունները նախ և առաջ որոշ հիմնարար սկզբունքների փաստական, թեև չհայտարարված վերանայման վկայություն են, [illegible] նոր մոտեցումները թվում են ոչ միայն վիճելի, այլև հղի են նոր, էլ ավելի ծավալուն ճգնաժամերի հնարավորությամբ:

1. Ներկայումս գործող Հելսինկիի քաղաքական-իրավական համակարգը այն աշխարհակարգի վավերացումն է, որը ձևավորվել էր երկրորդ աշխարհամարտից հետո: Հելսինկին Յալթայի և Պոտսդամի շարունակությունն էր. ձևավորվել էր երկբևեռ աշխարհ, որտեղ միջազգային կայունությունն ապահովվում էր [illegible] երկու բլոկների՝ ՆԱՏՕ-ի և Վարշավայի պայմանագրի ուժերի մոտավոր հավասարության հաշվին, ընդ որում դրանցից յուրաքանչյուրում իշխող դերը պատկանում էր գերտերություններ ԽՍՀՄ-ին և ԱՄՆ-ին: Այդուհանդերձ նրանց մշտական հակամարտությունները տեղի էին ունենում միայն իրենց ազդեցության գոտիների ծայրամասում և չէին դիպչում համակարգի հիմնարար սկզբունքներին: Տվյալ համակարգում համաձայնության ամեն մի փոփոխություն խիստ վտանգավոր երևույթ էր, ուստի ուժերի ընդունման արարողակարգը և հենց ընդունման սկզբունքները նույնացված էին ստատուս քվոյի պահպանմանը: «Սառը պատերազմը» գուցեև անխուսափելի չէր, բայց միջազգային հարաբերությունների նման համակարգի միանգամայն բնական հետևանքն էր:

«Սառը պատերազմի» ավարտից և նախ Վարշավայի բլոկի, ապա նաև ԽՍՀՄ-ի տրոհումից հետո հնարավորություն ստեղծվեց արմատապես վերանայել միջազգային հարաբերությունների ընդհանուր համակարգը, որտեղ կայունությունը կապահովվեր ոչ թե առանձնացման համաձայնության հիման վրա, այլ փոխգործակցության, ընդհանուր փոխկախվածության և կոլեկտիվ անվտանգության համապարփակ համակարգի զարգացման շնորհիվ: Այդ հնարավորությունը կարելի է լիովին ձեռքից բաց թողնված համարել, թեև դրա հավանականությունը մեծապես նվազում է, հատկապես Բալկանների վերջին իրադարձություններից հետո: Փոխկապակցված աշխարհին անցնելու փոխարեն տեղի է ունենում շատ ավելի ծանրացված բանի՝ երկբևեռ աշխարհից անցում միաբևեռ, իշխանության մեկ կենտրոն ունեցող աշխարհի: Այս գաղափարը վերջերս խիստ ուշադրության արժանացրեց Լեհաստանի նախկին վարչապետ Տադեուշ Մազովեցկին. երբ ՄԱԿ-ը չի կարողանում կատարել համաշխարհային գործընթացների կարգավորչի դերը, կարգավորողի կարգը աշխարհում այդ դերը պետք է ստանձնի ԱՄՆ-ը: Բայց նույնիսկ արտաքուստ հայեցակետից կասկածելի է, թե մեկ պետություն (իրականում այդ պետության կառավարությունը) կկարողանա անտեսելով իր ինչպես արտաքին, այնպես էլ ռազմավարական շահերը, անաչառ և անկողմնակալ իրավարարի դեր խաղալ: Ավելի շուտ դա կլինի դատախազի, դատավորի և դահիճի պարտականությունների համատեղում, ինչպես արդեն եղավ Բոսնիայում: Ահա «անաչառ միջնորդի» պարտականությունների և կանոնակարգ դատավորի արդեն պատրաստի վճռի հայտարարման [illegible] միջնորդ ԱՄՆ-ը [illegible] է, և բազմաթիվ վիճելի հարցեր [illegible] թվում նաև Ղարաբաղի կարգավորման հարցը, պետք է լուծում ստանան միայն Մինսկի խմբի շրջանակներում, բայց միաժամանակ բանակցային սեղանի [illegible] ներկայացուցիչների թվում ԱՄՆ-ը, Պետդեպարտամենտը [illegible] կարգավիճակի խիստ ներքին հարցը [illegible] ռառում է Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության հարգման և որևէ ձևով Լեռնային Ղարաբաղի ճանաչման անհնարինության մասին:

Նմանօրինակ մերժողական մոտեցմամբ հաստատված «կարգուկանոնը», որը հիմնված է միայն մեկ կառավարության շահերի, քաղաքական կամքի և ուժի վրա, խիստ անկայուն է և վտանգավոր: Իսկ երբ նկատի ունենանք, որ ԱՄՆ-ը ժողովրդավարական պետություն է, որի կառավարությունը իր որոշումներում մեծապես հաշվի է առնում ընտրողների տրամադրությունը, ապա արդի համաշխարհային պատմությունը դառնում է սոսկ ԱՄՆ-ի նախընտրական արշավների դրվագ:

2. Հելսինկիի համակարգը, ինչպես ժամանակին եղել էր Վիեննայինը, գոյացել է համաշխարհային պատերազմից հետո, վավերացնելով Եվրոպայի քաղաքական պետական համակարգում տեղի ունեցած ընդհանուր փոփոխությունները: «Սառը պատերազմի» ավարտից և Վարշավայի բլոկի տրոհումից հետո տեղի ունեցած փոփոխությունները իրենց մասշտաբներով միանգամայն համադրելի են աշխարհամարտերից հետո տեղի ունեցած փոփոխություններին, մարդկության համար փրկությունն այն էր, որ դրանք ընթացան խաղաղ ուղիով: Սակայն համաշխարհային ընդհանուր հակամարտության վտանգը դեռ չի վերացել, և այն կարող է իրական դառնալ անհամարժեք ռազմաքաղաքական ձեռնարկումների դեպքում: Ի տարբերություն համաշխարհային պատերազմների հանգեցրած նախորդ իրավիճակների, առկա է ոչ թե համատարած և մեծապես ընդգրկվող գլոբալ հակամարտություն, այլ տեղայնացված էթնիկական հակամարտություններ, որոնց ծագումն իսկ առավելապես պայմանավորված էր տեղի ունեցած փոփոխությունները հաշվի առնելու գործում Հելսինկիի համակարգի անպատրաստվածությամբ: Հելսինկիի համակարգը բավական արդյունավետ կերպով կարգավորում էր միջպետական հարաբերությունները, ուստի նախկին դաշնությունների (ԽՍՀՄ, Հարավսլավիա, Չեխոսլովակիա) տրոհումից հետո ինքնաբերաբար լուծվեցին դաշնակցային կենտրոնի և հանրապետությունների միջև նախկինում եղած վեճերը, ինչպես նաև համեմատաբար հաշտ կերպով դադարեցվեցին անկախ պետությունների կարգավիճակ ստացած դաշնության սուբյեկտ նախկին հանրապետությունների հակամարտությունները: Սակայն Հելսինկիի համակարգը հաշվի չէր առել և որոշում փնտրելիս անհաջող կերպով փորձել էր շրջանցել նախկին հանրապետություններ և միջազգայնորեն ճանաչված որևէ կարգավիճակ չստացած նախկին դաշնությունների այնպիսի սուբյեկտների հակամարտությունները, ինչպիսիք են ինքնավարությունները և ազգային փոքրամասնությունները: Այսպիսով, որոշ նախկին սուբյեկտներ ստանում էին ամեն ինչ (միջազգայնորեն ճանաչված անկախ պետության կարգավիճակ), մյուսները՝ ոչինչ: Բոսնիան այդ չլուծված մոտեցման ծայրահեղ օրինակ է: Ակնհայտ էր, որ նորակազմ պետության մեջ ամբողջ իշխանության տրամադրումն ազգային խմբերից միայն մեկին անխուսափելիորեն կհանգեցնի հակամարտության, իսկ նման պետության ճանաչումը (այս էության Լեռնային խմբերից միայն մեկի ներկայացուցիչ կառավարության ճանաչումը) իսկ նոր [illegible] դիրքեր [illegible]ցվեցին: Կանխատեսման տեսակետից շրջանային հակամարտությունները Հելսինկիի և Վիեննայի համակարգերի սկզբունքների հակասությունների մասնավոր դրսևորումներն են: Վերջինիս համար վճռական էր ինքնորոշման սկզբունքի հիման վրա ազգային պետությունների կազմավորման սկզբունքը: ԽՍՀՄ-ի և Հարավսլավիայի նման դաշնակցային կազմավորումները ստեղծվել էին Վիեննայի համակարգի մոդելի համաձայն և զուտ ցուցադրաբար վերարտադրում էին այն իրենց ներքին պետական-իրավական կառուցվածքում: Այդ պետությունների տրոհումը սանձազերծեց կոմունիստական վարչակարգերի ուժով ճնշված, բայց այդպես էլ չլուծված խնդիրներ, որոնք նախատեսված էին Հելսինկիի համակարգով: Սակայն եղած մոտեցումների վերանայման և դրանց ճշգրտման փոխարեն, դրանք փաստորեն առանց փոփոխման համարեցվեցին նոր իրավիճակին, ուստի ծագած հիմնահարցերը չստացան քաղաքական լուծում: Այժմ արդեն նախկին Սերբական Կրաինայում տեղի ունեցած դեպքերը ցույց տվեցին, որ առաջարկվող լուծումները բխում են Ստալինի և Հիտլերի տրամաբանությունից. իրավաբանորեն գոյություն չունեցող չճանաչված կազմավորումը դադարեց գոյություն ունենալ նաև փաստորեն. չկա Սերբական Կրաինա, չկա նաև Սերբական Կրաինայի խնդիր: Բայց ընդամենը պետք է գիտակցել, որ էթնիկական վեճերի նմանօրինակ «լուծումները» մեծացնում են համատարած հակամարտությունների հավանականությունը: Այսպիսով, հանուն Հելսինկիի համակարգի ձևական պահպանման արդեն տեղի է ունեցել փաստական նահանջ դրա հիմնարար այն սկզբունքից, որ վիճելի հարցեր լուծելիս չպետք է ուժ գործադրել: Հենց այն սկզբունքից, որը չպետք է վերանայման ենթակա լինի:

3. Միջազգային համակարգը ելնում է համաշխարհային ընկերակցության անդամ պետությունների պաշտոնական իրավահավասարությունից: Իհարկե, դրանց ազդեցությունը կարող է տարբեր լինել, սակայն իրավական տեսակետից դրանք իրավահավասար են: Բայց վերջին իրադարձությունները, մասնավորապես Բոսնիայում ձեռնարկվող գործողությունների վերաբերյալ որոշումների ընդունման ընթացքը, ցույց են տալիս, որ հնարավոր լուծումների քննարկումից կարող են հեռացվել ոչ միայն հակամարտության չճանաչված մասնակիցները, այլև ճանաչված պետությունները: Արդեն 1993 թ. Ղարաբաղի խնդրին առնչվող բանակցություններում փակուղային իրավիճակի ստեղծումից հետո առավել ազդեցիկ պետությունները ԱՄՆ-ը, Թուրքիան և Ռուսաստանը քննարկումից ու բանակցություններից փաստորեն հեռացրին հենց շահագրգիռ կողմերին ոչ միայն չճանաչված Լեռնային Ղարաբաղին, այլև Ադրբեջանին ու Հայաստանին: Այդ եռյակի կազմած նախագծերը քննարկման ու փոփոխման ենթակա չէին և պետք է կամ լիովին ընդունվեին, կամ էլ մերժվեին: Բանակցությունները փոխարինվեցին վերջնագրերով, որոնք երրորդ կողմերը ներկայացնում էին միջազգային կազմակերպությունների (տվյալ դեպքում ԵԱՀԽ-ի) անունից: Այս անգամ արդեն ինքը Ռուսաստանը (և այս դեպքը խիստ հատկանշական է), լինելով ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամ, [illegible]ցվեց պատասխան ձեռնարկումների և ՄԱԿ-ի ու ՆԱՏՕ-ի [illegible] հարվածի մասին: Դրանով իսկ վավերացվեց, որ որոշակի քաղաքական դաշինքին (ՆԱՏՕ-ին) անդամակցելը միջազգային հիմնահարցերը լուծելիս ավելի մեծ իրավունքներ է տալիս, քան նույնիսկ Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամ լինելը: Այսպիսով, ուրվագծվում է միջազգային կազմակերպությունների նոր աստիճանակարգ, որտեղ առաջինները ընդգրկում են ընտրյալների քաղաքական դաշինքները (ՆԱՏՕ, Արևմտաեվրոպական միություն, Եվրամիություն) և ոչ թե միջազգային կազմակերպությունները (ՄԱԿ, ԵԱՀԽ):

4. 90-ական թվականներին ձևավորված քաղաքական պրակտիկան նույնականացված էր հակամարտությունների տեղայնացմանը: Թեև դրանցից ոչ մեկը բավարար լուծում չստացավ (և միայն Սերբական Կրաինայի հարցը կարծես թե վերջնականապես լուծվեց), այդուհանդերձ հաջողվեց հասնել անչափ կարևոր արդյունքի՝ կանխել այդ հակամարտությունների հետագա տարածումը, տեղայնացնել դրանք և բացառել 3-րդ կողմերի միջամտությունը: Շահագրգիռ երրորդ կողմերը կարող էին մասնակցել բանակցություններին, իսկ միջնորդության բուն գործընթացը պահանջում էր առավել հավասարակշռված դիրքորոշում և անաչառություն: Բայց նույնիսկ կողմերից մեկի պահանջների քաղաքական պաշտպանությունը հանգեցնում է այն բանին, որ իրենք միջնորդները դառնում են հակամարտության կողմ, իսկ ուժի գործադրման դեպքում արդեն հանդես են գալիս ոչ միայն որպես քաղաքական, այլև ռազմաքաղաքական դաշնակիցներ: Դրանով իսկ հակամարտության տեղայնացման փոխարեն անխուսափելի է դրա ընդլայնումը, որը հղի է հակամարտության մեջ նոր կողմերի ներքաշմամբ և դրա մասշտաբների ծավալմամբ: Չէ՞ որ միանգամայն ակնհայտ է, որ նման մոտեցման դեպքում վերացվում են մինչ այդ գոյություն ունեցած արգելքները, ակտիվանում են հակադիր շահեր ունեցող պետությունները և բանակցությունների սեղանի շուրջ ձեռնարկումների շարունակման փոխարեն ռազմական գործողությունները բարբոքվում են արդեն նրանց միջև:

5. Ռազմական գործողությունների մեջ ՆԱՏՕ-ի ներգրավումը արմատապես փոխում է հաշտարարության (peace-making) և խաղաղապահության (peace-keeping) վերաբերյալ գոյություն ունեցած իրավաքաղաքական պատկերացումները: Հաշտարարությունը հասկացվում էր որպես քաղաքական գործընթաց, և զորքերն օգտագործվում էին արդեն երկրորդ փուլում՝ բանակցությունների շնորհիվ հաստատված հաշտության վերահսկման ու պահպանման համար (Լա Վալետայի մեխանիզմ): Ուստի զորքերը չէին մասնակցում ռազմական գործողություններին, մանավանդ ի շահ հակամարտ կողմերից որևէ մեկի: Իսկ այժմ հաշտարարությունը ներկայանում է ոչ թե որպես քաղաքական գործընթաց, այլ որպես ռազմական գործողություն: Մինչդեռ քաղաքական խնդիրները լուծելիս ռազմական միջոցների կիրառումը կարող է հանգեցնել միայն Սերբական Կրաինայի տիպի «լուծումների», երբ պարզապես դադարում է գոյություն ունենալ հակամարտության կողմերից մեկը: Իսկ երբ հաշվի առնենք [illegible] կեսում բերված [illegible] նկատառումները, ապա նման հաշտարարության հետևանքով ծնունդ է առնում համաշխարհային ընդհանուր դիմակայության հավանականությունը:

6. Նախկին Հարավսլավիայի իրադարձությունները կարող են դառնալ այն բանի նշանը, որ «սառը պատերազմի» ժամանակներում Արևելքի և Արևմուտքի միջև գոյություն ունեցած գաղափարախոսական առճակատումը փոխարինվում է արևմտաքրիստոնեական և արևելաքրիստոնեական ցեղակից քաղաքակրթությունների հակամարտությամբ: Տեղի է ունենում Բեռլինի պատի անկումից հետո ուրվագծված «Վանկուվերից մինչև Վլադիվոստոկ միասնական Եվրոպա» կառույցի [illegible] վերանայում, եթե ոչ մերժում: Մինչդեռ անչափ էական է, որ հենց այդ [illegible] առաջնային [illegible], որ միասնական Եվրոպան [illegible] Եվրոպա չէ և ինչպես պատմամշակութային, այնպես էլ քաղաքական տեսակետից սխալ կլինի «Եվրոպա» և «եվրոպական փորձ» ասելով հասկանալ միայն Արևմտյան (և ոչ թե ամբողջ) Եվրոպայի փորձը: Բալկանները և Կովկասը նույնպես Եվրոպայի մասերն են: Անհիշելի ժամանակներից սկսած եվրոպական քաղաքակրթության կենտրոններն են եղել և Աթենքը, և Հռոմը, և թե Արևելյան Միջերկրածովքը, որտեղ էլ ծնունդ է առել քրիստոնեական մշակույթը: Քաղաքակրթության այդ կենտրոնների փոխգործակցությունն ու երկխոսությունը համաեվրոպական փորձի ներդաշնակ զարգացման կարևոր գործոնն էին: Իսկ երբ եվրոպական տարածայնությունները չդադարող երկխոսության փոխարեն ծագում էին հակամարտություն և սեփական ուժային գերազանցության օգտագործմամբ ընդդիմախոսին՝ արևելաքրիստոնեական քաղաքակրթությունը ճնշելու և նույնիսկ ոչնչացնելու ձգտում, հետևանքները կործանարար էին լինում ամբողջ Եվրոպայի համար: Երբ ՆԱՏՕ-ի միջնադարյան յուրօրինակ նմանակը եղած խաչակիրները հանուն ոչ այնքան [illegible] շահերի 11-րդ դարում ավերեցին Եդեսիայի հայկական իշխանությունը (ամբողջ մահմեդական արևելքում խաչակիրների առաջին պետությունը հիմնելու համար ավելի հարմար տեղ չգտնվեց, քան դաշնակից խաչակիրներին ընդունած քրիստոնեական փոքրիկ իշխանությունը), իսկ 1204 թ. կործանեցին Կոստանդնուպոլիսը, դրանով իսկ նրանք կանխորոշեցին իրենց պարտությունն Արևելքում, որտեղից (չունենալով դաշնակիցներ և թիկունք) ստիպված եղան հեռանալ, 1187 թ. կորցնելով Երուսաղեմը: Կոստանդնուպոլսի կործանումը կանխորոշեց դրա վերջնական անկումը և օսմանցի թուրքերի կողմից գրավումը 1453 թ., որից հետո Եվրոպայի պատմության ու մշակույթի կենտրոններից մեկի տեղում առաջացավ [illegible]: Կոստանդնուպոլսի անկումից հետո գոյացած անհամաձայնությունն այդպես էլ չհաղթահարվեց, և 17-րդ դարում Յան Սոբեսկին ստիպված եղավ թուրքերի գրոհները ետ մղել արդեն Վիեննայի պարիսպների մոտ: Այս պատմական զուգահեռը կարող է այժմեական դառնալ, վերհիշենք Օզալի այն խոսքերը, որ թուրքական աշխարհը կրկին Վիեննայի պարիսպների մոտ է, իսկ ցեղային հակամարտությունների այսօրվա քարտեզը (Ղարաբաղ, Չեչնիա, Աբխազիա, Մերձդնեստր, Բոսնիա, Կոսովո) բավական ստույգ վերարտադրում է Օսմանյան կայսրության եվրոպական սահմանի ուրվագծերը:

Արևելաքրիստոնեական պատմական փորձի անտեսումը, դրա հետ եվրոպական ամբողջության մերժումը և դրան թեկուզ ազգակցական, բայց փոքր ինչ տարբեր քաղաքակրթության մոդելներ պարտադրելու ձգտումը (չխոսելով արդեն այդ քաղաքակրթությունը կրողների ուժային ոչնչացման փորձերի մասին), հակասում են Եվրոպայի միասնության գաղափարին և հղի են էլ ավելի վտանգավոր հետևանքներով, քան «սառը պատերազմի» ժամանակներինը:

ՍՈՒՐԵՆ ԶՈԼՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՖՐԱՆՍԻԱ

Նախագահի կյանքը ազգի սեփականությունն է

Ասում է «Ֆրանսիայի նախկին առաջին թիկնապահը» գնդապետ Ալեն Կարոն

Ողջ Ֆրանսիան նրան ճանաչում է: Ցածրահասակ, ամրակազմ, ճաղատ, մուգ աչքերի խիստ հայացքով այդ մարդը տարիներ շարունակ ստվերի պես հետեւում էր Ֆրանսուա Միտերանին: Նա հանրապետության նախագահի անվտանգության խմբի ղեկավար, ոստիկանության գնդապետ Ալեն Կարոն է: Երբ Ժակ Շիրակը մուտք գործեց Ելիսեյան պալատ, Կարոն պաշտոնաթող եղավ: Նոր նախագահի հետ, ինչպես դա սովորաբար լինում է, եկան նրա անձնական թիկնապահները: Գնդապետն այսօր աֆրիկյան մի շարք պետությունների ղեկավարների անվտանգության գծով խորհրդական է: Ինչպես հայտնի է, նույնիսկ հեռանալով գործից, նման կարգի ծառայողները պահպանում են «լռության երդումը», լրագրողներին չեն բացահայտում իրենց աշխատանքի ոչ առանձնահատկությունները, ոչ էլ իրենց բարձրաստիճան խնամակալների կյանքի մտերմիկ մանրամասները: Ալեն Կարոն այժմ էլ չէր խոսի, եթե Փարիզում տեղի չունենային ահաբեկչական վերջին գործողությունները: Փարիզյան «Լե-Էս-Դե» շաբաթաթերթը հրապարակել է «Ֆրանսիայի նախկին առաջին թիկնապահի» հետ հարցազրույցը, որը կհետաքրքրի նաեւ մեր ընթերցողներին:

– Ե՞րբ ստեղծվեց հանրապետության նախագահի անվտանգության խումբը:

– Իմ գլխավորած խումբը ստեղծվել էր 1982 թվականի ամռանը, երբ Ֆրանսիան ցնցվեց մի շարք ահաբեկչական գործողություններից: Ազգային ոստիկանությունում հասկանում էին, որ մահափորձ հնարավոր է կատարել նաեւ հանրապետության նախագահի վրա: Այնտեղ

մի անգամ ես նրան հանդիպեցի կեսգիշերին Մոնպառնասի պողոտայում, Ռոլան Դյումայի՝ այն ժամանակ արտաքին գործերի նախարարի հետ զրուցելիս: Բացի մի պահապանից եւ մի քիչ հեռու շարժվող սեւ մեքենայից նրանց կողքին ոչ ոք չէր երեւում:

– Երբ նախագահը զբոսնում էր, մենք նրան պահպանում էինք անտեսանելիորեն: Տասը հոգի մշտապես նրա կողքին էին աչքածակենա-

լինում նստածները ծպտված են: Բոլորը, բացի մեկից: Այդ մարդը Ֆրանսիայի նախագահից աչք չի հեռացնում եւ ձեռքերը պահում է սեղանի տակ: Իմ տղաներից երեքը մոտենում են նրան: Այդ մարդն էլ ավելի լարվեց, զգալով, որ իրեն հետեւում են: Երբ Ֆրանսուա Միտերանը ճաշը ավարտեց, բոլորը ոտքի կանգնեցին, ողջունեցին նրան: Միայն մեր կասկածյալը մնաց նստած: «Այստեղ ինչ-որ այն-

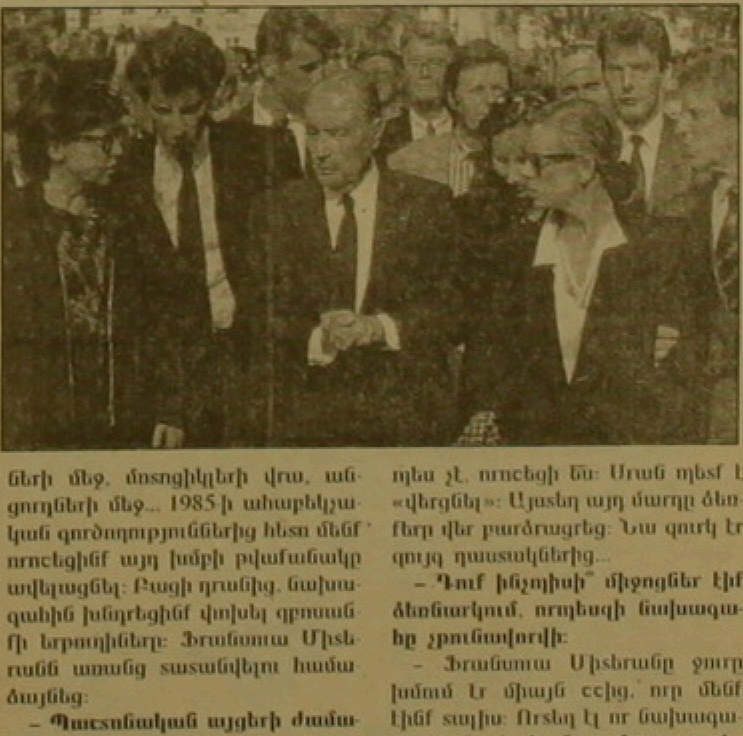

գոյություն ուներ արագ արձագանքման խումբը, սակայն անհրաժեշտ էր նաեւ մի ստորաբաժանում, որը կմասնագիտանար նախագահի, նրա ընտանիքի, մերձավորների անվտանգության հարցերով: Այլ կերպ ասած, նախատեսվում էր այդ պատասխանատվությունը դնել նոր, համա[illegible] մակարդակի վրա:

– Այն ժամանակ ո՞վ կարող էր մոտենալ Ֆրանսուա Միտերանի կյանքին:

– Նախեւառաջ մերձավորարեւելյան ահաբեկչական կազմակերպությունները: Չէ՞ որ կարելի հաշվի չառնել նաեւ աջ ծայրահեղական խմբավորումները, բանկերի զինյալներին, փանաքան «պարտիզաններին»... Ի դեպ, նրանց մտադրությունների մասին մենք բավականին տեղեկություն ունեինք:

– Ֆրանսուա Միտերանը միանգամի՞ց համաձայնվեց ձեր երաշխավորներին:

– Հաշվի առնելով պահի լրջությունը, Ֆրանսուա Միտերանը շուտ համաձայնեց: Իր խորհրդականների օգնությամբ նրան համոզեցինք, որ իր կյանքը պատկանում է ողջ ազգին, իսկ հանրապետության «սեփականությունը» անհրաժեշտ է պահպանել առանձնահատուկ զգոնությամբ: Ֆրանսուա Միտերանի, իմ եւ մեր տղաների միջեւ ստեղծվեց փոխվստահության մթնոլորտ: Այլապես չէր էլ կարող լինել: Մենք գործի բերմամբ ստիպված էինք թափանցել նախագահի, նրա տնեցիների կյանքի մտերմիկ մանրամասնությունների մեջ:

– Այսինքն՝ ձեր մարդիկ նախագահական ընտանիքի անդամների հետ մեկնում էին արձակուրդ, [illegible], համատեղ զբաղվում էին սպորտով, դիմում բժշկին...

– Իհարկե: Մեծ պատրաստակամությամբ մեզ օգնում էին հարեւանները եւ ուսուցիչները, դասախոսները եւ ռեստորանների տերերը, որտեղ նրանք ճաշում էին: Չէ՞ որ իսկական պահպանումը ոչ միայն «օբյեկտի» մշտապես ուղեկցումն է, այլ նաեւ բնակչության օգնությունը:

– Երբ Ֆրանսուա Միտերանը զբոսնում էր, ապա ստեղծվում էր այնպիսի տպավորություն, որ նրա պահպանությունը բավարար չէ:

ների մեջ, մոտոցիկլետների վրա, անցորդների մեջ... 1985-ի ահաբեկչական գործողություններից հետո մենք որոշեցինք այդ խմբի թվաքանակն ավելացնել: Բացի դրանից, նախագահին խնդրեցինք փոխել զբոսանքի երթուղիները: Ֆրանսուա Միտերանն առանց տատանվելու համաձայնեց:

– Պաշտոնական այցերի ժամանակ դուք ստիպվա՞ծ էիք լինում միջամտել մահափորձ թույլ չտալու համար:

– Այո, հատկապես Ֆրանսուա Միտերանի իշխանության առաջին տարիներին: Դա պատահեց Շարանտում, Ֆրանսիայի շրջաններից մեկում: Փողոցում Ֆրանսուա Միտերանը սկսեց «եղբայրանալ» բազմության հետ՝ հավաքվածների ձեռքերը սեղմել, երեխաներին համբուրել... Ամեն ինչ սովորականի նման էր. ծաղիկներ, ժպիտներ... Եւ հանկարծ՝ կրակոց: Իմ տղաներն անմիջապես նախագահին պառկեցրին գետնին եւ իրենցով ծածկեցին: Պահապաններից երեքը նետվեցին բազմության մեջ՝ վնասազերծելու մարդասպանին: Բարեբախտաբար տագնապն ավելորդ էր: Պարզվեց, որ պայթել էր մի լուսանկարչի լուսակի ակնթարթ-շողարձակը:

– Ինչպե՞ս արձագանքեց Միտերանը:

– Դա նրան, դուր չեկավ:

– Եղե՞լ են զվարճալի դեպքեր:

– Մեր արհեստում ծիծաղելու ժամանակ չկա: Աֆրիկյան երկրներով շրջագայության ընթացքում նախագահը ժամանեց Բենին: Պատկերացրեք, համաժողովում նույնն է անենում Ֆրանսուա Միտերանը, դահ-

– Ձեր ինչպիսի՞ միջոցներ էիք ձեռնարկում, որպեսզի նախագահը չթունավորվի:

– Ֆրանսուա Միտերանը ջուր խմում էր միայն շշից, որը մենք էինք տալիս: Որտեղ էլ որ նախագահը ճաշեր, խոհանոցում պարտադիր կերպով ներկա էր մեր համբարակը: Չէ՞ որ անվտանգության խմբի հաստիքում կային նաեւ որակավորված խոհարարներ, հրուշակագործներ, գինու մասնագետներ: Երբ կերակուրը հրամցվում էր, մեր մարդը պարտադիր կերպով հետեւում էր, որ նախագահի ափսեն չփոխարինվի կամ նրա մեջ որեւէ համեմունք չցգվի:

– Ինչպե՞ս է պահպանվում նախագահ Շիրակի անվտանգությունը:

– Իմ կարծիքով, անբավարար: Երբ նախկինում նախագահին պահպանում էին 100 մասնագետներ, ապա այժմ միայն 60-ը:

– Ժակ Շիրակն ինչո՞ւ է կրճատել իր անձնական պահապանների թվաքանակը:

– Նոր նախագահի խորհրդականները նրան ներշնչել են, որ չափից ավելի խիստ պահպանությունը կարող է խանգարել նախագահի համաժողովրդական կերպարին: Բացի դրանից, նման պահպանությունը թանկ է: Սակայն մի՞թե կարելի է միջոցներ խնայել հանրապետության նախագահի առողջության եւ անվտանգության համար:

ԱՆԿԱՐԱ

Եվրախորհրդարանը դատապարտում է, իսկ Գերմանիան ու Ֆրանսիան աջակցում են Թուրքիային

Գերմանիայի 1996 թ. բյուջեի արտասահմանյան օգնությանը վերաբերող բաժնի քննարկումների վերաբերյալ Բունդեսթագում իր նկատառումներն արտահայտեց արտգործնախարար Կլաուս Քինքելը: Քինքելի ելույթում զգալի տեղ է հատկացվել Թուրքիային եւ Գերմանիայում ապրող թուրքերին: Քինկելն ասել է. «Հարավարեւելյան Եվրոպայի, Իրաքի եւ Իրանի միջեւ գտնվող Թուրքիայի վիճակը բավականին ծանր է: Թուրքիայի կառավարությունը պայքարում է արմատականության, մարդու իրավունքների ոտնահարման եւ ահաբեկչության դեմ: Մենք, գերմանացիներս, մեզ զգում ենք որպես Թուրքիայի իսկական բարեկամներ եւ ձգտում ենք մնալ որպես մտերմական բարեկամներ: Մեր երկրում ապրում է շուրջ 2 միլիոն թուրք: Եվ բնականաբար, Թուրքիայում տեղի ունեցող իրադարձությունները, Եվրոպայի մյուս երկրների համեմատ, մեզ ավելի են հետաքրքրում: Անցյալում Գերմանիան միշտ էլ Թուրքիային օգնել է եւ ես գտնում եմ, որ այդ օգնությունը պետք է շարունակվի: Երկրի սահմանադրությունը փոփոխելու Թուրքիայի կառավարության լուրջ քայլերը չպետք է անտեսել: Թուրքիային օտարելն ու արմատական ազգայնամոլության դեմ միայնակ թողնելը մեծ հանցանք կլինի»:

Այնուհետեւ Քինկելը խստորեն դատապարտել է Գերմանիայի շրջաններում թուրքերի եւ թուրքական կազմակերպությունների վրա կատարված հարձակումները, ասելով. «Հարձակումները, կարելի է ասել, հարձակումներ են մեզ վրա: Ես հավաստիացնում եմ, որ այդ մարդկանց, նրանց ունեցվածքը պաշտպանելու համար կձեռնարկվեն անհրաժեշտ բոլոր քայլերը»:

Այնուհետեւ «Հյուրրիյեթը» տեղեկացնում է, որ Գերմանիայի արտգործնախարարի եւ Ֆրանսիայի արտգործնախարար Էրվե դը Շարետի միջեւ սեպտեմբերի 14-ին Բոննում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ զգալի տեղ է հատկացվել նաեւ Թուրքիային: Երկու նախարարներն էլ ուշադրություն դարձնելով տարածաշրջանում Թուրքիայի ռազմավարական կարեւոր նշանակությանը նշեցին, որ շարունակելու են աջակցությունը Անկարային: Նրանք հայտարարեցին, որ Մաքսային միությանը Թուրքիայի անդամագրվելու հարցը մի վերջին անգամ քննարկելու կապակցությամբ, նոյեմբերին Թուրքիայի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, Բոննում գումարելու են ընդլայնված խորհրդակցություն: Խորհրդակցությանը Գերմանիայից ու Ֆրանսիայից բացի կմասնակցեն նաեւ Անգլիան, Իսպանիան եւ Իտալիան:

Նույն օրը, սեպտեմբերի 14-ին, Անկարայում տեղի ունեցող դիվանագիտական շփումների օրակարգում հիմնական տեղը զբաղեցնում էին Թուրքիայում մարդու իրավունքների հետ կապված հարցերը: Անկարայում էին գտնվում Եվրախորհրդարանի Մաքսային միության հարցերով պատասխանատու Կառլոս Կամեռոն եւ Հոլանդիայի արտգործնախարար Հանս վան Միեռլոն»: Թուրքիայի մարդու իրավունքների հարցերով պետական նախարար Ալգան Հաջալօղլուի հետ հանդիպման ընթացքում Կամեռոն ասաց. «Մաքսային միությանը ժամանակին անդամագրվելն անմիջականորեն կապված է Թուրքիայում մարդու իրավունքների հարցի հետ: Հակառակ պարագայում, Եվրախորհրդարանը թույլ չի տա, որպեսզի 1996 թ. սկզբներից Մաքսային պայմանագիրն ուժի մեջ մտնի: Անտեղի ձերբակալությունները, անպատասխանատվությունն ու մարդու իրավունքների ոտնահարման այլ գործողությունները անընդունելի են», վերջում նշեց Կամեռոն:

Իսկ պետնախարար Ալգան Հաջալօղլուն իր հերթին խորհրդարանականին շատ խիստ ձեւով պատասխանեց. «Մեզ համար ամենակարեւորը Թուրքիա-Եվրամիություն ինտեգրացիայի հարցն է: Եթե դա տեղի չի ունենալու, ապա մենք կարող ենք չմիանալ նաեւ Մաքսային պայմանագրին»:

ԳՐԻԳՈՐ ՉԱՐԲՈՅԱՆ

Ֆրանսիա. Նախկին նախարարը դատվում է կաշառակերության մեղադրանքով

Առաջին անգամ հինգերորդ հանրապետության պատմության մեջ Ֆրանսիայի նախկին նախարար Ալեն Կարինյոնը կկանգնի դատարանի առաջ այն բանի համար, որ ժամանակին, զբաղեցնելով Գրենոբլի քաղաքապետի պաշտոնը, մասնավոր անձանց վաճառեց քաղաքի ջրի մատակարարման համակարգը, ստանալով, ինչպես հետաքննության ընթացքում պարզվեց, 20 միլիոն ֆրանկ կաշառք:

Սլովակիա. ՆԱՏՕ-ի անդամության դիմաց միջուկային զենքի տեղաբաշխում

Սլովակիան այն չորս երկրների թվում է, որոնք կարող են ընդգրկվել ՆԱՏՕ-ի կազմում, հայտարարել է ԱՄՆ-ի զինված ուժերի շտաբների պետերի կոմիտեի նախագահ Ջոն Շալիկաշվիլին: Նա մեկօրյա այցով գտնվում էր Բրատիսլավայում, որտեղ երեքշաբթի օրը բանակցություններ է վարել Սլովակիայի ղեկավարների, այդ թվում պաշտպանության նախարարի եւ Սլովակիայի բանակի գլխավոր շտաբի պետի հետ: Շալիկաշվիլին զրուցակիցներին նախազգուշացրել է, որ եթե նրանք իրոք ցանկանում են, որ Սլովակիան դառնա ՆԱՏՕ-ի անդամ, ապա ապագայում պատրաստ լինեն համաձայնվել իրենց տարածքում միջուկային զենքի տեղաբաշխմանը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Ազգ օրաթերթի համակարգչային ծառայությանը կարող եք դիմել

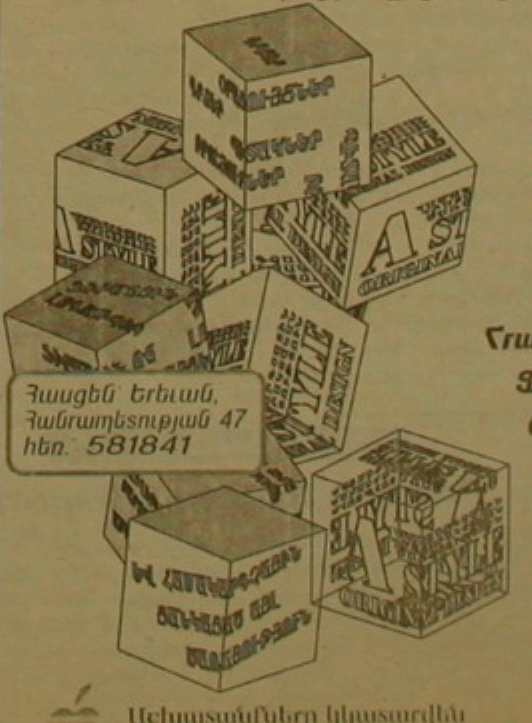

Գովազդների
Բրոշյուրների
Լոգոտիպերի
Անցաթղթերի
Կնիքների
Բլանկների
Հրավիրատոմսերի
Ֆիրմային ոճի
Օրացույցների
Այցետոմսերի
Բուկլետների
Գրերի
ձեւավորում

Հասցեն՝ Երեւան, Հանրապետության 47
հեռ. 581841

Աշխատանքները կկատարվեն Apple Macintosh, LaserMaster 1200 համակարգով

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

— Գոհար, սխալված չե՞մ լինի, երբ ասեմ, որ դու աբստրակցիաների արդեն դասականն ես:

— Ճիշտն ասած, այդ միտումը կա. կտավներս սկսել են դառնալ դասական աբստրակցիայի շարքերում: Բայց ես չեմ կարող բաժանել դասականն, ոչ դասականը: Երբ ամեն ինչ ներսից է գալիս, ուժեղն և նոր է, և հին:

— Որտեղի՞ց է գալիս քո գունապատկերամտածողությունը:

— Չգիտեմ, երևի ինձանից կամ այնտեղից, որտեղից կերպարներն են գալիս:

— **Ի՞նչ կերպարներ են հայտնվում քո մակերեսի վրա:**

— Մակերեսի վրա իմ և մակերեսի հարաբերությունն է, իմ դատողությունները, իմ վերաբերմունքը երևույթների, փաստերի, վիճակների

— Ընդունել-չընդունելը բնական է. տարօրինակ ու տխուր կլիներ, որ բոլորն ընդունեին: Համաձայն եմ, որ ոմանք չընդունեին, և շատ ուրախ եմ, քանի որ դրա մեջ մտածելու և ավելին անելու ազդակը ընդունելի է: Իսկ դատավճիռը բեռություններով հանդերձ բարին են կրում: Ինչո՞ւ եմ անում. ինձ համար ստեղծագործական վիճակ է՝ կյանք եմ քոում, բայց երեխայի համար գիրք եմ

Կայացած հարաբերություն մակերեսին

Գոհար Սանոյանին բնութագրելու ո՞նց անցավ ցուցահանդեսից բացումը, կասի՝ չգիտեմ, սիփոսս, ներկա չէի: Նկարչի տանը Հովհաննեսյան բաղամասի կամ Ծաղոլրդի կենտ՝ Բանգլադեշի Մխիթար Սեբաստացի կրթահամալիր ստանդիշ-աշակերտ-ծնողներով, նկարիչ-ընկերներով արդեն լին էր: Փարիզի արվեստների կենտրոնի տնօրենի տիկին Բոմոնտ ընդհանրության հայտնեց նման ցուցահանդեսում ներկա լինելու համար, կրթության առաջին փոխնախարարն իր կողքում հայտնեց նկարչուհու անհատական առաջին ցուցահանդեսի օրը կարեւորել. «Արդյոք օրվան կարող էր արժանի լինել միայն Գոհար Սանոյանը»: Ծաղիկներ, գինի, արվեստագետների կենդանի ոգևորություն խառնված ակնկալիք-ասեկոսեների քանակ ազատ-ազատ: Վրձինը Մերինի գոհար սանոյանը (անունը փոխադարձ գրելու Գոհարի ներկայակայնին իրավունքը չեմ ոտնահարում) հաստատ չգիտեմ որ զգայնի մեջ էր, բայց հուսալի տեխնիկ երիտասարդ տիկին Գոհար Սանոյանն ամուսնու՝ Մխիթար Սեբաստացի կրթահամալիրի դպրոցի տնօրեն Աշոտ Սարգսյանի ծննդյան 45-ամյակի օրն էր իր՝ վերջապես կայացած ցուցահանդեսի բացման օրն ընտրել: «Երկու տարի խոստովանությունը եփվում էր: Նկարիչ Սարգսյանը, Գրիգոր Խաչատրյանը, ամուսինս անընդհատ ցուցահանդես ժամկետներն էին նշանակում, խախտում էի»: Արանձում բնականաբար նոր նկարներ էլ ծնվեցին, արդյունքում՝ գոհար սանոյանը 88-95-ին ստեղծված 28 գեղանկար ու 20 գրաֆիկական աշխատանքով ներկայացավ: Մեծ շրջանակներ չկան: Մի նկարից մյուսը տարածությունը չի սահմանափակվում: Պաստելային մեղմ գունաշարը կապտամանուշակագույն, մոխրագույն, կանաչ, դարչնագույն տեղ-տեղ ընդմիջվող վառ երանգներով, սահելով շարունակվում է նկարից նկար: Արվեստաբան Լիլիթ Չախարյանի բնորոշումը՝ նա սիրում է լայնությունը, տիրապետում գծին, ներկի մշակվածությունը երբեմն հասցնելով ակվարելային թափանցիկության, ցուցահանդեսի յուրաքանչյուր այցելու կարող է նկատել: Գոհարի սանդով, վերադարձնումը մինչ կա, և նախորդ շրջանի գործերում էլ դպակաս չի եղել: Պարզապես մտերիմներն են տարբեր: Մանվել Բաղդասարյանի, Վարդան Վարդանյանի, Պողոս Հայրապետյանի՝ իրար օգնել-լրացնելով ստեղծագործական մթնոլորտի ծնունդ Մաքրազիրին հեղինակն է արված և աղավաղության գործերից արդեն հրավիրում է: Նկարիչ Սարա Ոսկանյանին հեռվից հենց սա էլ գրավել էր:

— Հարությունն Պապիկյանն ասում է՝ բնության տարերից ներդաշնակության ստեղծողն է արվեստագետը:

— Ներդաշնակության առիթն այն ժամանակն է, երբ բնության ցանկացած էակ, երևույթ գրավված է նրանով, ինչ առանձնություն իրենն ունի, և ինչ-անով է դա լավ կամ վատ անում, սա էլ հիմնական հարաբերականն է: Երբ զգում ես, որ հենց դա ոչինչ անելն է, ուրեմն բնության հետ ներդաշնակ վիճակում ես: Բնության հետ ներդաշնակությունից ծնվում է անկեղծությունը առանց կեցվածքի բնդունելու, թե ես նկարիչ եմ: Դու պարզապես այդպիսին ես: Լավն եմ, վատն եմ, ծեր եմ, փոքր եմ, այնպիսին եմ, ինչպիսին, որ կամ:

— **Քո նկարչությունը բանաստեղծական է. չնայած բնորոշված վերնագրերը («Ճերմակ», «Փաստ», «Մակերես», «Միջավայր»...) ոնց որ թե այդ դաշտից չեն:**

— Մարդն իր մեջ ընդհանրապես դրականն է կրում: Կապ չունի ինչ ոճով է: Մակերես ասելով, որ այս ցուցահանդեսում օգտագործված է, հենց այն մակրո և միկրո տիեզերականն է, որոնցից ստանում ենք մեր էներգիան, մեր եսը, մեր անձը, դրա համար, անկախ ոճից, ծնված բանաստեղծական վիճակն ես արտահայտում: Ուղղակի ոչինչ դցենս:

— **Քո զույգներն ասում են, որ բնական կյանքի մեջ ես, բայց դժգոհ չես:**

— Բնականաբար կյանքի մեջ եմ: Բայց գոնե ինչ ճանփ դժգոհ եմ լինում: Պարզապես հարձակում (ագրեսիա) չեմ ընդունում: Երևույթներն ընդունում եմ այնպես, ինչպես կան: Դրանց ջարդելով, հեղափոխելով, սովորեցնելով չեմ փորձում փոխել: Ես աշխատում եմ բարին տարածել, իսկ թե այդ ընթացքում չարը կուտակվի դրա մեջ, թե նորից դուրս կգա, նրա խնդիրն է:

— **«Շաղիկ» հրատարակչության դասագրքերը քո նկարազարդումներով լույս տեսան՝ համահեղինակ ես: Դասագրքերը ընդունել-չընդունելու ծանր աղմուկն ինչպե՞ս ես ընդունում:**

ճեղքվում: Երբ դասագրքերում ռեալ իրականությունն եմ պատկերում, չի նմանակում, թե աբստրակցիայից հեռանում եմ: Փորձում եմ երեխայի հետ իր լեզվով խոսել: Նա դեռ պատրաստ չի արան:

— **Ի դեպ, ցուցահանդեսում քո աշակերտները խոստովանում էին, որ ավելի շատ չեն հասկանում:**

— Դրանց ընդմիջումը ճանե աշխատում եմ: Իմ ուսանողները (աշակերտ բառը չեմ ուզում օգտագործել, ուսանողն ավելի ճիշտ է) ճանկա են իմ աշխատանքներին: «Տրիվիալ» հարցեր էլ են տալիս՝ բնական է, բայց սկսում են հասկանալ: Ավելի շատ զգալ:

— **Սկիզբը դա է. դու էլ աբստրակցիա ես անում զգայականը քոում ես կտավին:**

— Անշուշտ: Բայց միևնույն ժամանակ գիտակցություն գոյություն ունի, և ես խառնում եմ դրա բաժինն էլ: Երբ մտածելու կարողությունն Աստծու կողմից տրված է, ոչինչ չի քարծավել: Եւ հնարավորին չափ շատ:

Վերջում մի կարևոր հավելում երբ ցուցահանդեսում կախված նկարներից որևէ մեկը որևէ մեկին անչափ դուր գա և ուզենա գնել, Գոհար Սանոյանը չի դիմադրի:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Բացվեց Հովհաննես Այվազովսկու գրաֆիկայի ցուցահանդեսը

Երեկ Հայաստանի ազգային պատկերասրահում բացվեց ծովանկարիչ Հովհաննես Այվազովսկու գրաֆիկական աշխատանքների պատկերահանդեսը: Դրանցից մի քանիսը տարբեր առիթներով ներկայացվել են ցուցահանդեսներում, բայց երեսունը միասնաբար ցուցադրվում է առաջին անգամ: Նկարչի երփնագիր ստեղծագործությունների անհելի քանակն ու որակը ստվերում են թողել գրաֆիկան, որն, ինչ խոսք, կատարման վարպետությամբ գուցե զիջում է գեղանկար աշխա-

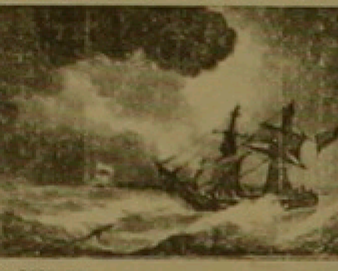

տանքներին:

Այվազովսկու գրաֆիկական ոճով գծանկարներն անսովոր պարզ են: Դրանք հիմնականում արված են մատիտով: Մեծ մասամբ նկարները բնության համայնապատկերային տեսարաններ են, ճարտարապետական կոթողներ և քաղաքային տեսարաններ, իսկ շատ ծովանկարներում իբրև ֆոն պատկերել է ժայռերի կամ բլուրների հաջորդական ուրվապատկերները՝ վարպետորեն շարադրված, ըստ հեռանկարային պլանների: Այվազովսկին շատ դեպքերում հեռացել է իրեն այնքան սիրելի և դյուրիչ ջրային հրաշալի տարրերից, մեծացրել իր ստեղծագործական թեմաների շրջանակը, մեզ հիացնելով ցամաքային և լեռնային գողտրիկ բնանկարներով («Ամալֆիի տեսարան», «Վենետիկ», «Կաղիխ. քաղաքի տեսարան»):

Ամենապարզ գրաֆիկական միջոցով՝ գծով, երբեմն լոգսագործելով լույսն ու ստվերը, նկարիչը հասել է ծավալի և խորության ճշմարտացի պատկերման: Հորինվածքով աշխատանքները ներդաշնակ են, հավասարակշիռ, տեսարաններում տիրապետում է իրերի հորիզոնական, հանդարտ կացությունը: Գրեթե բոլոր նկարներում գծերը թղթի վրա սահել են ճարտար և ինքնավստահ շարժումով: Նկարներում ստեղծված են օդային հեռապատկերի այնքան իրական խորություններ: Նուրբ գծերի միասնությունն է ներառել օդը և դրանով միացրել բնության բոլոր տարրերը: Անգամ մերկ թվացող թղթի մակերեսին զգացվում է ջրերի ծփուն կամ հանդարտ մակերեսը՝ արևի կամ լուսնի փայլող ցոլացումներով:

Մեկ այլ մանրակրկիտ մշակված դետալների հստականիշներով աչքի են ընկնում իտալական քաղաքների տեսարանները: Սրանցում նույնիսկ առանձին կառույցներ պատկերված են իրենց ամբողջական ճարտարապետական մասերով, և ոչ մի մանրամասն արված դետալ չի խախտել ամբողջի միասնությունը («Վենետիկ»): Շատ գծանկարներ հիմք են ծառայել երփներանգ աշխատանքների ստեղծման համար: Այդ մասին են խոսում գրաֆիկական և յուղաներկով արված աշխատանքների՝ երբեմն նույնանման, որոշ դեպքերում իրար մոտ հորինվածքները: Որոշ գործեր այցելուի համար գուցե տարօրինակ թվան, քանի որ դրանք ավանդական ծովային պատկերներ չեն, այլ դիմանկար ճեպանկարներ: Այվազովսկու գրաֆիկական աշխատանքներին բնորոշ են թափանցիկ ծավալները, որտեղ խաղաղ բացակայում է ստվերը, նուրբ և անորսալի է լույսի աստիճանավորումը:

ՎԱՀԱՆ ՉՈՒԽԱՅԱՆ

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

Հովհաննես Գրիգորյանը 50 տարեկան է

Երեկ, Գրողների տանը նշվեց նրա ևեկյոն

Հայ ժամանակակից գրականության արդեն դասականացած Հովհաննես Գրիգորյանի (գրականագետ Մերուժան Գրիգորյանի եղբայրն է) հոբելյանական երեկոն՝ չնայած օրվա «աշխատանքային» ժամն էր ընտրել, այնուամենայնիվ, նրա բանաստեղծությունն ընդունած

ընկալած սիրած մարդկանցից շատերին «գործից կտրել», դահլիճ էր բերել: Հոբելյարի ընկեր բարեկամների ելույթները, «Արփոնի»՝ երեւանյան բակ ներկայացնող հաղորդանը «չզիջած» բեմը, ու այդ բեմում պաշտոնական փողկապի հետ նաեւ «անպաշտոն» հանդերձանքով «նախագահության» տեսքը, ամեն, ամեն ինչ ճիշտ և ճիշտ ուրվագծում էր հենց այն երեկոյի դեմքը, որ սազում էր Հովհաննես Գրիգորյանի պոեզիային: Դրանից հեռու չէր՝ աշխույժ, անսովոր սովորական, զարմանալի մտերիմ ու զարմանալի բանաստեղծական, հումորով եւ միաժամանակ զուսպ ված ցավով լիքը: Գյումրին չի հարազատանում, Լենինական ծննդավայրից էլ ոչ միայն անունը, այլեւ մանկության ու դպատնության հարազատ անկյուններն էլ չկան, ու ինքը՝ Հովհաննես Գրիգորյան 50-ամյա բանաստեղծը, իր 30 տարիների սկիզբը նույնքան գտնում է դերեզմանոցում, չնայած ամեն ինչ ավելի առարկայական ու դրանից դուրս իր գրած բանաստեղծություններում են: (Դրանցից երեկոյի ընթացքում շատ կարդաց): Վերջին ժամանակներս հայ մամուլում՝ «Գարուն», «Վարուժան», «Գրական թերթ», տպագրվեցին նրա՝ դեռևս գիրք չդարձած բանաստեղծությունները: Ընթերցողը սպասում է Հովհաննես Գրիգորյանի նոր գրքերին նույնքան ջերմորեն, որքան «Դանդաղ ժամերին», «Հրեշակներ մանկության երկնքից» ին: Բանաստեղծի հետ հարցազրույցը «Ազգը» շուտով կներկայացնի իր ընթերցողներին:

Մ. Պ.

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ԵՆՔ

Կոմիտասյան բացառիկ երեկույթի,

որը տեղի կունենա կիրակի՝ հոկտեմբերի 1-ին, Հայֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճում (Աբովյան փ., 2):

Բացման խոսք՝ բանաստեղծ Լեւոն Միրիջանյան:

«Կոմիտասի հանճարը իր երգերում մէջէն»,

զեկուցող՝ Ս. Երուսաղեմի Պատրիարք Տ. Թորգոմ արքեպիսկոպոս Մանուկյան:

Համերգ:

Սկիզբը՝ ժամը 15-ին: Մուտքն ազատ է:

«ՀԱՅ ԴՊՐՈՒԹՅՈՒՆ» ընկերություն
«ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ» հայրենակցական միություն

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Մաշիկների շփանդես Խնկո-Ապոր գրադարանում

Մաշիկների ցուցահանդես Երեւանում բացվում է թերեւս առաջին անգամ: Այն տեղի ունեցավ սեպտեմբերի 28-ին Խնկո-Ապոր գրադարանում: Ավելի քան 1000 մաշիկներ իր անձնական հավաքածուից վերջերս գրադարանին էր նվիրել Նոր Զեյթունի հայկական բանգարանի տնօրեն, իրանահայ Լեւոն Մինասյանը: Ամերիկյան, ֆրանսիական, [illegible] եւ շուրջ 20 երկրների մաշիկները Լեւոն Մինասյանը ձեռք է բերել իր ճամփորդությունների ընթացքում: Ցուցադրված ամենափոքր 34 սմ երկարությամբ մաշիկն ամերիկյան է՝ Նիագարայի ջրվեժի պատկերով, ամենահաստ ավստրալիական՝ Ավստրալիայի քարտեզով: Ամենափառավ մաշիկի տրամագիծը սովորական լուցկու չափի է, ամենակարճի երկարությունը մոտ 5 սմ:

Զվարճալի են տիկնիկ-մաշիկները, հետաքրքիր Իրանի շահի, քաղաքի եւ քաղաքապետի դիմանկարներով մաշիկները:

Մաշիկների այս ուրախ հավաքածուն, որ ցուցադրվել է նաեւ Իրանի հեռուստատեսությամբ, հետագայում մշտական ցուցադրություն (հուսանք ավելի ընդարձակված) կունենա Երեւանի մանկական գրադարանում:

ՀԵՂԻՆԵ ՄԻՐԶՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԳԱՎԱԹԱՍԻՐՆԵՐԻ ԳԱՎԱԹ

Ա. Գոլոդեց. «Արարատցիները զիջեցին ուժային պայքարում»

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ» (ԵՐԵՎԱՆ)-«ԴԻՆԱՄՈ» (ՄՈՍԿՎԱ)՝ 0-1 (0-0)

28 սեպտեմբեր, Երեւան, «Հրազդան» մարզադաշտ:
Մրցավարներ՝ Յան Վեգերեեֆ, Վան Դիյկ, Յ. Ն. Պուլ (բոլորն էլ՝ Հոլանդիայից): ՈՒԵՖԱ-ի ներկայացուցիչ՝ Կազիմիր Օլեժեկ (Լեհաստան):
«Արարատ» - Պետրոսյան, Շահգելդյան, Գաղեյան, Տոնոյան, Ստեփանյան (Հարությունյան, 66), Նիգոյան, Մկրյան, Տեր-Պետրոսյան, Մխիթարյան, Հայրապետյան, Ոսկանյան (Քոչարյան, 46):
«Դինամո» - Կլեյմենով, Գրիշին (Սաֆրոնով, 84), Կովտուն, Կոլոտովկին, Շուլգին, Կուզնեցով, Սամատով, Չերիշեւ, Նեկրասով (Կոբելեւ, 84), Պոդպալի, Տերյոխին:
Գնդակը խփեց Տերյոխինը (66):
Զգուշացվեցին Կուզնեցովը, Կովտունը, Տերյոխինը, Նիգոյանը, Մխիթարյանը:

Ինչպես և ենթադրվում էր, արարատցիները, խաղը սկսելով մեծ թափով, նետվեցին գրոհների: Այդ էլ բնական էր, մրցակիցների միջև մասնակի խաղում արժանավայել արդյունքը: Սպասվում էր նաև, որ «Դինամոն» կձգտի ուժային պայքարի շնորհիվ մարել «Արարատի» գրոհային թափը: Փաստորեն առաջին խաղակեսում բացահայտվեցին կողմերի ծանրակշիռ ուժերը, որոնք առանց այն էլ նախապես կռահելի էին: Կուզնեցովը կողքից հնարավոր կանխեց Շահգելդյանի առաջխաղացումը և մրցավարն անմիջապես դեղին քարտ ցույց տվեց նրան: Հետագայում էլ մոսկվացիները հակառակորդին մնացին ուժային պայքարին, որը լիովին արդարացվեց: Բազմաթիվ խաղային պաշտպանությամբ դինամոյականները ամեն պատեհ էին ստեղծել իրենց դարպասի մոտ և արարատցիներին ոչ մի կետ չհաջողվեց ճեղքել նրանց հյուրերի պաշտպանության մեջ: Ընդ որում «Դինամոն» չէր սահմանափակվում միայն պաշտպանական գործողություններով և պատեհ առիթն օգտագործում էր մեծ ուժերով հակագրոհներ կազմակերպելու, որոնց ընթացքում հատկապես աչքի էր ընկնում արագաշարժ ձախ եզրային հարձակվող Դմիտրի Չերիշեւը: Արարատցիներն իրենց հերթին համոզիչ ուժեղ դիմադրություն չարտահայտում էին անհասանելի խաղը: Բացակայում էին կոմբինացիոն գործողությունները, որոնք հեշտացնում էին մրցակցի խնդիրը: Ամբողջ խաղի ընթացքում արարատցիները այդպես էլ չկարողացան որևէ գոլային պահ ստեղծել «Դինամոյի» դարպասի մոտ: Իսկ հյուրերից Տերյոխինը 66-րդ րոպեին օգտվելով պաշտպանների թույլտվությունից անարգել գրավեց «Արարատի» դարպասը և 1-0 հաշվով հաղթանակ բերեց «Դինամոյին»: Խաղից հետո կազմակերպված մամուլի կոնֆերանսում թիմերի մարզիչները ճշտորեն գնահատեցին կողմերի հնարավորությունները:

Ալեքսանդր Գոլոդեց. «Մոսկվայում ծեծ բերած երկու գնդակի առավելությունը մեզ թելադրեց խաղալ խոր պաշտպանությամբ և առիթներ որսալ կտրուկ հակագրոհների համար, մանավանդ, որ «Արարատը» ստիպված պետք է լիներ մեծ ուժերով նետվել առաջ: Մեզ մոտ ամեն ինչ ստացվեց, սակայն մենք մեր նպատակին հասանք: Երևանցիների խնդիրն անհամեմատ բարդ էր: Ես վաղուց չեմ տեսել «Արարատի» խաղը: Թիմը վատ տպավորություն չի թողնում, տեխնիկապես չի զիջում մեզ և չի զիջի նաև Ռուսաստանի ցանկացած թիմի: Սակայն «Արարատը» զիջում է արագ և ուժային պայքարում, որի շնորհիվ մենք առավելություն հասանք նրա նկատմամբ: «Արարատից» ես կառանձնացնեի Արմեն Պետրոսյանին, Արմեն Շահգելդյանին, Տիգրան Գաղեյանին և Արմանակ Տոնոյանին: Մեր տղաներից առավելապես աչքի ընկավ Տերյոխինը»:

Սամվել Դարբինյան. «Մենք էլ նախապես գիտեինք, թե ինչ տակտիկա է ընտրելու մրցակիցը, սակայն ոչինչ անել չկարողացանք, քանի որ այսօր «Դինամոն» մեզանից ուժեղ է: Մենք խոր արագությամբ և ուժային պայքարում զիջեցինք: Երիտասարդ կազմ ունեցող «Արարատի» համար այսօր ռեալ չէ խոսք նետերից հաղթահարել Գավաթակիրների գավաթի խաղարկության 2 փուլ: Հաջողության հասնելու մեր ցանկությունը մեծ էր, սակայն չստացվեց: «Դինամոյից» լավ էր դար եկավ Տերյոխինը, որը երևան անգամ մեզ տեսանելի դպրոցով, սկսել է գոլեր խփել նաև Ռուսաստանի առաջնությունում: Հիանալի խաղացող է նաև Դմիտրի Չերիշեւը: Մեր թիմից կառանձնացնեի Համլետ Մխիթարյանին»:

Գլխավոր հետեւությունն այն է, որ երբ «Արարատն» ուզում է հետագայում հաջողությամբ հանդես գալ եվրոպական մրցաշարերում, առաջ պետք է իր կազմը համալրի առնվազն 3-4 բարձրահասակ և ֆիզիկապես ուժեղ ֆուտբոլիստներով, որոնց մրցակիցներին չզիջի թե օդային և թե ուժային պայքարում: Նույն խնդիրը կանգնած է նաև ազգային հավաքականի առջեւ: Եվրոպական հզոր թիմերի հետ հնարավոր չէ հավասար պայքար մղել զիջելով ագրեսիվ ոճով և ֆիզիկական պատրաստվածությամբ: Ցավոք, հատկապես Եվրոպայում, վաղուց գերակշռում է ուժային ճեղքումը:

Հիգուիտան անուղղելի է

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ
Վալանս, Ֆրանսիա

Ֆուտբոլասերները երևի չեն մոռացել Կոլումբիայի հավաքականի տարօրինակ դարպասապահ Խոսե Ռենե Հիգուիտային, որի պատճառով Կոլումբիայի հավաքականը դուրս եկավ 1990 թ. Իտալիայի աշխարհի առաջնությունից: Այն ժամանակ, 1/8 եզրափակչում, Կամերունի հավաքականի հետ կարևոր խաղում Հիգուիտան մեծ ռիսկի դիմելով, դուրս եկավ տուգանային հրապարակից, գնդակով նետվեց դեպի դաշտի կենտրոն, վարձելով շրջանցել հանրահայտ Ռոժե Միլլային: Բայց սխալը ճակատագրական եղավ: Կամերունի փորձառու հարձակվողը, որ նոր էր դուրս եկել փոխարինման, խլելով գնդակն առաջ և գրավելով Կոլումբիայի հավաքականի դարպասը պատժեց Հիգուիտային իր թերևամտության համար: Կամերունի հավաքականը հաղթեց 2-1 հաշվով և հետագա եզրափակչի ուղեգիր ձեռք բերեց: Վերադառնալով հայրենիք, կոլումբիացիները տապալեցին Հիգուիտային, բայց նա իր բնավորությունն ու խառնվածքը չփոխեց: Վերջերս Լոնդոնի «Ուեմբլի» մարզադաշտում Անգլիայի և Կոլումբիայի հավաքականների միջև ընկերական խաղի ժամանակ, որն ավարտվեց ոչ-ոքի 0-0, Հիգուիտան տեսնելով, որ Մակմանամանի հեռվից կատարած հարվածից հետո գնդակը սլանում է դեպի դարպասը, երկու ձեռքերով հենվելով գետնին, ակրոբատիկ ցատկով երկու ոտքերով ետ մղեց գնդակը, որը կարող էր դառնալ ավելի հասարակ և պարզ ձևով: Նման հնարք, այն էլ բարձր մակարդակի միջազգային խաղում, առաջին անգամ էր կատարվում: Աշխարհի շատ հեռուստադիտողներ բազմիցս տեսան Հիգուիտայի արտասովոր այդ գործելակերպը: «Նման շատ հնարքներ գիտեմ», հայտարարեց Հիգուիտան զարմացած լրագրողներին: 29-ամյա Հիգուիտան Կոլումբիայի ֆուտբոլի «խենթն» է: Նա խաղադաշտում իր տարօրինակ ոճով միշտ ձգտում է ուրախ տրամադրություն ստեղծել հանդիսականների մոտ, համախ իրագործում է II մետրանոց հարվածներ: Հարավային Ամերիկայի Լիբերտադորեսի գավաթի վերջին խաղարկության եզրափակչում Արգենտինայի հավաքականի հետ խաղում, Հիգուիտան դուրս գալով տուգանային հրապարակից խփեց տուգանային հարվածներից մեկը: Տարօրինակ դարպասապահը միշտ ձգտում է տարբերվել մյուսներից: Բայց կյանքում Հիգուիտան ծիծաղելի բաներ չի անում: 3 տարի առաջ նա բանտարկվեց 222 օրով Մեդելին քաղաքում մի աղջկա առևանգելու և դրամ պահանջելու պատճառով: Սա արդեն կատակ չէր:

Ռենե Հիգուիտան

ԽՃԱՆԿԱՐ

«Շիրակն» ուժեղ է զալիս

ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկությունում լեհական թիմից՝ «Զագլեբիեից» կրած դառը պարտությունից հետո «Շիրակն» ուժեղ է գալիս: Հանրապետության չեմպիոնը բարձրագույն խմբի առաջնությունում, հյուրընկալելով Գորիսի «Զանգեզուրին», հաղթեց 4-0 հաշվով:

Իրանցի մականորդները՝ Հայաստանում

Սեպտեմբերի 28-ին Երեւան ժամանեց Իրանի մականախաղի ազգային հավաքականը: Հյուրերը Հրազդան քաղաքում ընկերական 3 հանդիպում կանցկացնեն Հայաստանի ազգային եւ մեկը՝ երիտասարդական հավաքականի հետ: ԼՏ

Յուրի Սարգսյանն՝ Ավստրալիայի չեմպիոն

Մելբուռն քաղաքում անցկացված ծանրամարտի Ավստրալիայի առաջնությունում հանրահայտ հայ ծանրորդ Յուրի Սարգսյանը սահմանել է այդ երկրի 9 ռեկորդ եւ դարձել չեմպիոն: Ավստրալիայի ծանրամարտի ֆեդերացիայի նախագահ Սեմ Կոֆան Նոյյան տաղան գործակալության թղթակից Վահե Քարեքին ասել է, որ «ինքը հիացած է Յուրիով»: Ըստ նրա, Յու. Սարգսյանին օլիմպիական խաղերում միշտ դավաճանել է բախտը, սակայն ինքը համոզված է, որ այս անգամ արդեն մարզական բախտը երեւ չի թեքի «Ավստրալիայի լավագույն ծանրամարտիկից»: ԼՏ

ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐԻ ԼԻԳԱ

Կիեւի «Դինամոյին» փոխարինեց Դանիայի չեմպիոնը

2-րդ տուր
«Պանաթինայկոս»-«Նանտ» 3-1
«Պորտո»-«Օլբորգ» 2-0
«Սպարտակ»-«Լեգիա» 2-1
«Ռոսենբորգ»-«Բլեքբուռն» 2-1
«Գլազգո Ռեյնջ.»-«Բորուսիա» 2-2
«Յուվենտուս»-«Ստյաուա» 3-0
«Ֆերենցվարոշ»-«Այախս» 1-5
«Ռեալ»-«Գրասհոպերս» 2-0

Երբ տարվ ՈՒԵՖԱ-ի կողմից որակազրկված Կիեւի «Դինամոյին» Չեմպիոնների լիգայի մրցաշարում փոխարինեց Դանիայի չեմպիոն «Օլբորգ» թիմը: Ուշագրավ է, որ նախնական փուլում այս երկու թիմերը հանդիպել էին միմյանց հետ և «Դինամոն» հաղթելով 2 հանդիպումներում, իրավունք էր ձեռք բերել մասնակցել եվրոպական ակումբային ամենահեղինակավոր մրցաշարին: «Օլբորգը» անակնկալի գալով անսպասելի նվիրատվությունից, իր առաջին խաղում չկարողացավ լուրջ դիմադրություն ցույց տալ «Պորտոյին» և զիջեց 0-2 հաշվով:

Արդեն 4 խմբերից 3-ում ընդգծվել են առաջատարները: Չեմպիոնների ներկայիս գավաթակիր «Այախսը», ինչպես նաև Իտալիայի «Յուվենտուսն» ու Մոսկվայի «Սպարտակը» 2 տուրից հետո 6-ական միավոր են վաստակել և գործնականում լուրջ հայտ ներկայացրել դուրս գալու քառորդ եզրափակիչ: Ընդ որում «Այախսը» արտագնա խաղում 5-1 հաշվով հաղթեց վերելք ապրող Հունգարիայի «Ֆերենցվարոշին», որը 1-ին տուրում, այն էլ հյուրընկալվելիս, 3-0 հաշվով հաղթել էր «Գրասհոպերսին»: Մոսկվայի «Սպարտակը» նույնպես վստահ սկսեց իր ելույթները և չնայած Լեհաստանի «Լեգիան» լուրջ դիմադրություն ցույց տվեց, սակայն «Սպարտակը» հասավ իր նպատակին: Զարմացնում է Անգլիայի չեմպիոնը «Բլեքբուռն Ռովերսը», որը մեկնարկային 2 հանդիպումներում զիջեց մրցակիցներին: 3-րդ տուրը կայանալու է հոկտեմբերի 18-ին:

A խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Պորտո	2	1	1	0	2-0	4
2. Պանաթինայկոս	1	1	0	0	3-1	3
3. Նանտ	2	0	1	1	1-3	1
4. Օլբորգ	1	0	0	1	0-2	0

B խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Սպարտակ Մ.	2	2	0	0	3-1	6
2. Լեգիա	2	1	0	1	4-3	3
3. Ռոսենբորգ	2	1	0	1	3-4	3
4. Բլեքբուռն	2	0	0	2	1-3	0

C խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Յուվենտուս	2	2	0	0	6-1	6
2. Ստյաուա	2	1	0	1	1-3	3
3. Գլազգո Ռեյնջ.	2	0	1	1	2-3	1
4. Բորուսիա	2	0	1	1	3-5	1

D խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Այախս	2	2	0	0	6-1	6
2. Ռեալ Մ.	2	1	0	1	2-1	3
3. Ֆերենցվարոշ	2	1	0	1	4-5	3
4. Գրասհոպերս	2	0	0	2	0-5	0

ԱՍԵԿՈՍԵՆԵՐ

Շումախեր-Շիֆֆեր զույգը՝ Մոնակոյում

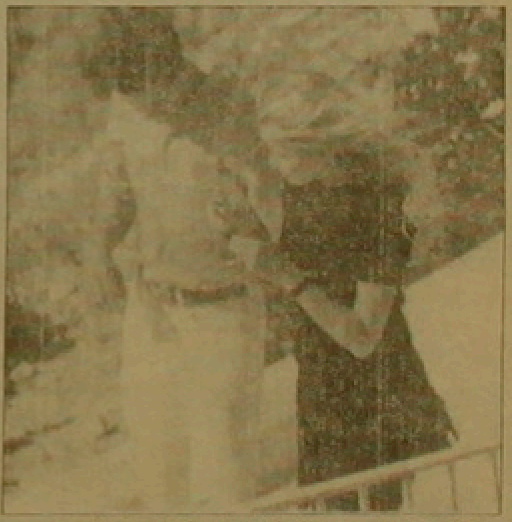

Միխայել Շումախերն ու Կլաուդիա Շիֆֆերը

Երբ Մոնակոյի զբոսայգիներից մեկում «Ֆորմուլա-1»-ի աշխարհի չեմպիոն Միխայել Շումախերին և աշխարհի ամենաբարձր վճարվող մանեկենուհի Կլաուդիա Շիֆֆերին տեսան միասին զբոսնելիս, շատերը զարմացան: Հետաքրքիր է, թե ինչի մասին էին խոսում նրանք: Հավանական է, որ երկուսն էլ, լինելով գերմանացիներ, խոսք հետ հաղորդակցվում էին գերմաներեն: Հավանաբար, Շումախերը խոսում էր իր ամուսնության («Ազգը» գրել էր, որ Շումախերը վերջերս ամուսնացել է մի գեղեցկուհու, նույնպես մանեկենուհու հետ), իսկ Կլաուդիան՝ իր կախարդ ընկերոջ Դեվիդ Կոպերֆիլդի մասին: Բայց ի՞նչ իմանաս, միգուցե մի նոր զույգ է կազմվում Մոնակոյում, մի դրախտավայր, որ աշխարհի մեծահարուստներն «ոսկու գեներից չկտրվելով», գալիս են իրենց երկրների ֆինանսների նախարարությունների ծանր տուրքերից ազատվելու համար: Գ. Ա.

ԿԱՊԵՐ

Հլղաթյանի հաջող ելույթը Կրասնոդարում

Կրասնոդարում տեղի ունեցավ հինգնաշխի սպարտակիադա, որին մասնակցում էին Ռուսաստանի Դաշնության հարավային տարածաշրջանների և Անդրկովկասի երկրների շուրջ 20 քաղաքների հավաքականներ: Առաջարկ էին դուրս եկել Կրասնոդարի, Դոնի Ռոստովի, Արմավիրի, Վլադիկավկազի, Սոխումի և այլ քաղաքների, նույն թվում Երևանի թիմերը: Մեր ներկայացուցիչները մասնակցեցին շախմատի, բասկետբոլի, մինի ֆուտբոլի, թենիսի, սեղանի թենիսի, սամբոյի, հունա-հռոմեական և ազատ ոճի ըմբշամարտի մրցումներին: Սպարտակիադայում հատկապես հաջող հանդես եկավ շախմատիստուհի Գոհար Հլղաթյանը: Ազգային վարպետը 9 հնարավորից վաստակեց 8,5 միավոր և լավագույն արդյունքի համար արժանացավ հատուկ մրցանակի: Նույնպիսի արդյունք ցույց տվեց նաև կրասնոդարցի միջազգային գրոսմայստեր Ստեպանյանը: Ընդհանուր կանանց շախմատի մրցաշարի բավականին ուժեղ կազմ էր հավաքվել: Մասնակիցների թվում էր նաև Ռուսաստանի կանանց չեմպիոնուհի, գրոսմայստեր Տատյանա Կոսինցևան (Ռոստով), որը 9 հնարավորից վաստակեց 7,5 միավոր: Մեր թիմերից բոլորից հաջող հանդես եկան թենիսիստները (Արթուր Ներսիսյան, Արտակ Հարությունյան, Լիլիթ Թելունցյան), որոնք եզրափակիչում զիջելով Սոչիի հավաքականին գրավեցին 2-րդ տեղը: Սեղանի թենիսիստները բավարարվեցին 4-րդ տեղով: Երևանի հավաքականները կազմավորել էր մայրաքաղաքի սպորտկոմիտեն (նախագահ Հ. Ավետիսյան):

Սպարտակիադան կազմակերպված էր բարձր մակարդակով:

Բաժինը վարում է
ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄ

Միացյալ Նահանգները խստացնելու է ներգաղթի կանոնները

Արդեն մի քանի տարի է, ինչ ԱՄՆ-ում քննարկվում է այդ երկրի ներգաղթի քաղաքականությունը: Մ. Նահանգները վտարանդիների երկիր է, եւ նրա բնակիչները հիշում, մինչեւ օրս եւ նույնիսկ հպարտանում են դրանով: Այդ պատճառով էլ ԱՄՆ-ը աշխարհի այն բացառիկ երկրներից է, ուրեղ տարագիրներն իրենց օտար չեն զգում: Սակայն ամերիկացիների համբերությունն էլ է սպառվել: Աշխարհի բոլոր ծագերից միլիոնավոր մարդիկ ձգտում են գալ եւ մնալ Մ. Նահանգներում: Չնայած ԱՄՆ-ի օրենքները բավ են խիստ, ու տարեկան մոտ մեկ միլիոն արտասահմանցի օրինական ճամբով մուտք գործի երկիր, սակայն մի քանի անգամ շատ մարդ է գալիս ու բնակվում: Վերջին տարիներին ներգաղթը կարգավորելու մի շարք փորձեր են եղել, սակայն անօրինական ներգաղթողների հոսքը չի պակասել: Երկրում բնակվում են տասնյակ միլիոնավոր անօրինական ներգաղթողներ: Եթե ԱՄՆ-ում գործող օրենքները չփոխվեն, այդ մարդկանց հնարավոր կլինի հայտնաբերել այն դեպքում միայն, երբ նրանք բռնվեն որեւէ զանցանքով: Ներգաղթի հարցը մի քանի անգամ քննարկվել է Սենատում եւ Կոնգրեսում: Այդ քննարկումներն ավարտվել են նրանով, որ սենատորները եւ կոնգրեսականները վիճել են, թե իրենք էլ ներգաղթողների ժառանգներ են, եւ ըստ վիճակագրության, թեեւ տարագիրների առաջին սերունդը շատ բանի չի հասնում, սակայն նրանց երեխաների ներդրումը մեծ է: Բացի այդ, տարագիրներն ամերիկացիների աշխատատեղերը չեն զբաղեցնում, այլ կատարում են այնպիսի աշխատանքներ, որոնցից, որպես օրենք, ամերիկացիները հրաժարվում են: Այդ ամենից ելնելով, օրենքներում հիմնականում այնպիսի փոփոխություններ են կատարվել, որոնք միայն կարգավորել են այս կամ այն երկրից եկողների թիվը: Սակայն օրինական ներգաղթողների ընդհանուր քանակը չի պակասել: Մ. Նահանգների թերթերը հեղափոխական են անվանում Կոնգրեսում այժմ քննարկվող օրինագիծը: Ավելի քան 70 տարի երկիրը չէր տեսել ներգաղթի այդպիսի խիստ սահմանափակումներ: Չնայած եւ Սենատում, եւ Կոնգրեսում այժմ զուգահեռաբար առաջ քաշված օրինագծերում կան որոշ տարբերություններ, թե սենատորները եւ թե կոնգրեսականները շատ վճռականորեն են տրամադրված ներգաղթի, առանձնապես անօրինական ներգաղթի դեմ:

1924 թ.-ից ի վեր առաջին անգամն է, որ ծրագրվում է կրճատել օրինական հիմներով երկիր մտնող տարագիրների թիվը. տարեկան 800 հազարից մինչեւ 535 հազար: Կրճատվելու է նաեւ քաղաքական ապաստարան ստացողների թիվը. տարեկան մոտավորապես 100 հազարից մինչեւ 50 հազար: Աճելու են ֆինանսական պահանջներն այն ամերիկացիների նկատմամբ, որոնք իրենց հրավիրած արտասահմանցիների ծախսերը հոգալու պարտավորություն կվերցնեն: Օրինագծում նախատեսված է բոլոր տարագիրների համազգային գրանցում եւ աշխատանքի ընդունվելու նրանց կարգավիճակի պարտադիր ստուգում: Այժմ ամերիկյան ընկերությունների համար շատ ավելի դժվար կլինի արտասահմանցիներին աշխատանքի ընդունելը: Դրա դեմ բողոքում են մասնավորապես էլեկտրոնիկայի, համակարգչային ծրագրավորման եւ այլ բարդ տեխնոլոգիաների բնագավառների որոշ ձեռնարկություններ, որոնք որակյալ մասնագետների խիստ կարիք ունեն: Մի սահմանափակում եւս: Մ. Նահանգների մշտական բնակիչների ծնողները, քույրերն ու 21 տարեկանից բարձր տարիքի երեխաներն այժմ առանց որեւէ արգելքի իրավունք ունեն ներգաղթել ԱՄՆ: Նախատեսվում է զրկել նրանց այդ իրավունքից:

Ինչպես հայտարարել է օրինագծի գլխավոր նախաձեռնող կոնգրեսական Լամար Սմիթը, ներգաղթի բարենորոգման անհրաժեշտության մասին վիճաբանություններն ավարտված են, հիմնական հարցերի վերաբերյալ համաձայնություն արդեն ձեռք է բերվել, մնացել է միայն ճշտել մանրամասները:

ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒԻ

ԿԻՊՐՈՍ

Զորախաղը դժգոհություն պատճառեց թուրքերին

27 ՍԵՊՏ., ՏԱՍՍ: Կիպրոսի հունական հատվածի տարածքում եւ առափնյա ջրերում շուրջ 1 շաբաթ շարունակվող «Նիկիֆորոս-95» նշանաբանը կրող զորավարժություններն ավարտվեցին: Զորավարժություններին մասնակցում էին ցամաքային, ռազմածովային եւ ռազմաօդային ուժերի ստորաբաժանումները: Եզրափակիչ օրը՝ սեպտեմբերի 27-ին, զորավարժությունները դիտելու էին եկել Գլավկոս Քլերիդեսը, Կիպրոսի արքեպիսկոպոսը, վարչապետը եւ այլ քաղաքացիական ու զինվորական ղեկավարներ: Զորավարժություններին մասնակցում էին նաեւ Հունաստանի ռազմաօդային ուժերի օդանավեր:

Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության նախագահ Ռաուֆ Դենքթաշը ասաց. «Հունական հատվածում տեղի ունեցող զորավարժությունները ոչ այլ ինչ են, եթե ոչ թշնամանքի բացահայտ ցուցադրում»: Այնուհետեւ շարունակեց, թե «նման իրավիճակում իրենց կողմից ձեռնարկվել են անհրաժեշտ բոլոր միջոցառումները»: ԱՄՆ-ը դատապարտեց զորավարժություններին Հունաստանի ռազմաօդային ուժերի մասնակցության փաստը: Զորավարժությունների առնչությամբ հրապարակվեց Թուրքիայի արտգործնախարարության հայտարարությունը, ուր մասնավորապես ասվում է. «Ճակատագրական այս ժամանակաշրջանում, երբ փորձ է արվում գտնելու Կիպրոսի խնդրի կարգավորման խաղաղական լուծման ուղիները, հունական կողմը արհամարհելով միջազգային կազմակերպությունների ջանքերը մեկ անգամ եւս ցուցաբերում է իր անխոհեմությունն ու խնդրի լուծման խաղաղ ճանապարհից հրաժարվելու մտադրությունը»:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

Երեւան քաղաքի բնակիչ Սամվել Հայրիկի Պողոսյանը իր խորին շնորհակալությունն ու երախտագիտությունն է հայտնում «Մալաթիա» կլինիկական հիվանդանոցի վիրաբուժական բաժանմունքի պրոֆեսոր Ստեփան Մնացականի Գալստյանին եւ բժիշկ Արայիկ Անդրանիկի Ոսկանյանին ծանր վիրահատությամբ դստեր Արմինե Սամվելի Պողոսյանի կյանքը փրկելու համար:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջարկում ենք Մոսկվայի արտադրության տեսերի մեծ տեսականի շուկայականից զգալի ցածր գներով:

Հեռ. 583996, 524968

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Հայերեն տառերով «ՌՈԲՈՏՐՈՆ» մեխանիկական նոր գրամեքենա:

Հեռ. 22-57-74

ՓՆՏՐՈՒՄ ԵՄ

Վարձով բնակարան Աջափնյակում:

Զանգահարել 589384 (Ռուզաննային)

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան (95 քմ), վերնահարկով (45 քմ): Ընդհանուր մակերեսը 140 քմ Աջափնյակում (Հանրապետական հիվանդանոցի մոտ), 4 հարկանի քարե շենքում:

Հեռ. 58-18-41, 34-25-86

ՍՓՅՈՒՌ տեղեկատու

■ անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների առաջարկի եւ պահանջարկի մասին հեռախոսով,

■ պարբերաբար վերահրատարակվող «Հայաստանի ձեռնարկությունների եւ կազմակերպությունների տեղեկագիրք»,

ՈՎ ՓՆՏՐՈՒՄ Է, ՆԱ ԿԳՏՆԻ ՄԵՐ ՕԳՆՈՒԹՅԱՄԲ

■ եթե ցանկանում եք, որ ձեր ձեռնարկության մասին տեղեկությունները անվճար հաղորդվեն հեռախոսով, տպագրվեն տեղեկագրքում, եւ տարածվեն համակարգչային միջոցներով, դիմեք «Սփյուռ» տեղեկատու:

Փավստոս Բուզանդի 1/3, ☎ 58 91 67, 58 13 51

A. STYLE

«ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ՀԵՌՈՒՍՏԱԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

29.09. ՈՒՐԲԱԹ ԴԻՏԵՑԵՔ

18.00 Վավերագրական ֆիլմ «Վայրի բնությունը»
19.30 Գեղարվեստական ֆիլմ «Խուզարկու Մլսերը»
21.00 MCM-ի տեսահոլովակներ
21.25 Հայտարարություններ, գովազդ
21.30 Գեղարվեստական ֆիլմ «Տունը» (1-ին, 2-րդ մասեր)
00.30 Տեսաֆիլմ «Վտանգավոր հովում»

Մեր հասցեն՝ Ֆրունզեի 13, Կենցաղի տուն: Հեռ. 44-34-13: Ընդունվում են գովազդներ:

ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏ ՈՐՈՇԻՉՈՎ ՀԵՌԱԽՈՍԱՅԻՆ ԱՊԱՐԱՏ

ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

◆ կորոշի եւ կհուշի Ձեզ զանգահարողի հեռախոսահամարը, ինչպես նաեւ կհիշի Ձեզ նախկինում զանգահարած 67 հեռախոսահամարները եւ կվերարտադրի դիսպլեյի վրա,

◆ կօգնի Ձեզ զանգահարել ժամանակավորապես զբաղված հեռախոսահամարներով եւ կհայտնի երբ կապ կլինի (ավտոմատ զանգում),

◆ կհիշի եւ կհավաքի քաղաքային կոդերում Ձեզ անհրաժեշտ 40 համարներից ցանկացածը ընդմիջումներով եւ մի շարք այլ ֆունկցիաներ:

Մնուցումը միայն հեռախոսային գծից:

Ապարատը նորմալ աշխատում է նաեւ Երեւանի հեռախոսային գծերում:

Գինը պայմանագրային, հնարավոր է զեղչ:

Հեռ. 63-76-45, 63-02-40

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ ՁՄԵՌԱՅԻՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՆՑՆԵԼՈՒ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ ՓՈԽՎԵԼ ԵՆ ՆԱԵՒ «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ» ՌԱԴԻՈԿԱՅԱՆԻ ԵԹԵՐԱՅԻՆ ՀԵՌԱՐՁԱԿՈՒՄՆԵՐԻ ԺԱՄԵՐԸ

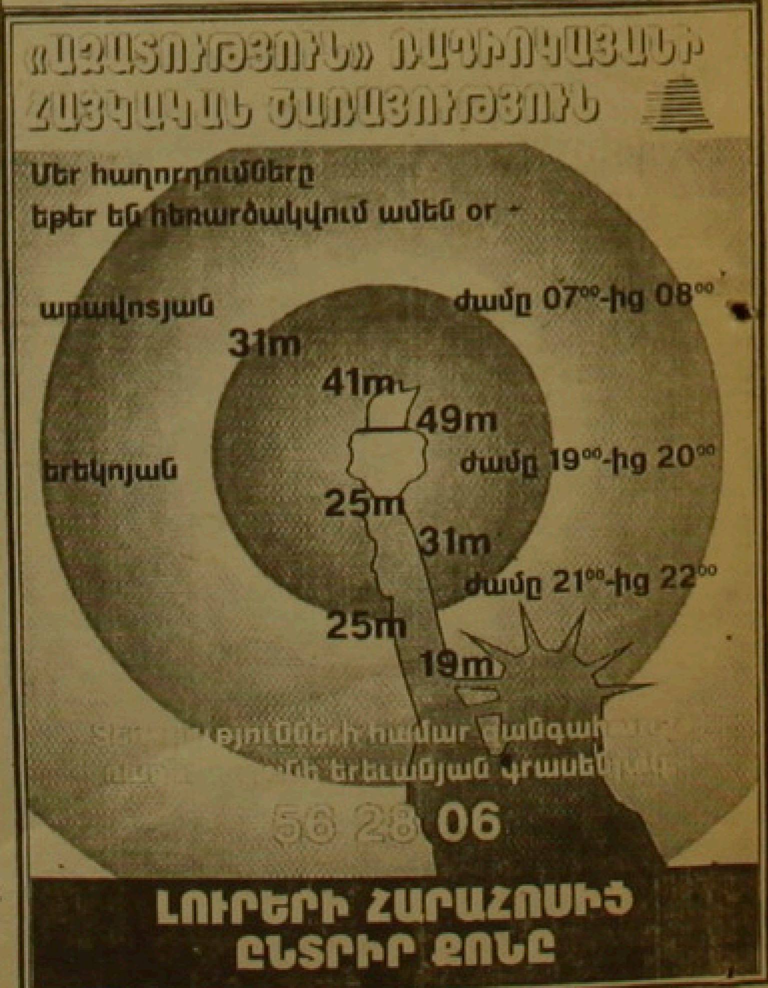

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1951 Տպաքանակը՝ 7000 Ստորագրված է տպագրության՝ 28. 09. 1995 Գինը՝ 50 դրամ

digitised by A.R.A.R.@